

Innihaldsyvirlit

PARTUR I	3
FRAMLØGA LØGMANS	3
PARTUR II	11
STJÓRNAR- OG UTTANRÍKISMÁL	11
SAMSKIPA LANDSSTÝRISARBEIÐID	11
ALMENNA FYRISITINGIN GERAST BETRI	11
EINSKILJING	12
VIÐURSKIFTI FØROYA VIÐ DANMARK	12
GRUNDLÓGARNEVND/STJÓRNARSKIPAN	12
TRYGDARPOLITIKKUR	13
HANDILSPOLITISK MÁL.....	13
MENNINGARHJÁLP	13
MARKNAMÁL.....	14
UMSITINGIN VIÐVÍKJANDI HAVSINS TILFEINGI	14
NORÐURLANDAMÁL.....	14
VIRKSEMI Á SENDISTOVUM FØROYA	14
BÚSKAPARMÁL	15
BRUTTÓTJÓÐARÚRTØKA OG GONGDIN Í BÚSKAPARLIGA VIRKSEMINUM.....	16
FÓLKATAL	17
ARBEIDSLOYSI.....	17
PRÍSVØKSTUR	17
INNFLUTNINGUR	17
ÚTFLUTNINGUR.....	18
HANDILSJAVNI.....	18
FISKIVINNUMÁL	19
ÚTFLUTTUR ÓVIRKAÐUR FISKUR.....	19
RÆKJUFLOTIN	20
FISKIVINNUSAMRÁÐINGAR	20
FISKIVINNUGRANSKING	20
SKIPAEFTIRLITIÐ	21
TRYGDARMÍÐSTØÐIN	21
VINNUMÁL	21
VINNUFRAMI	22
OLJU- OG ORKUMÁL.....	22
ALIVINNAN.....	23
LANDBÚNAÐUR	23
KT-VINNA	23
SAMSKIFTI, FJARSKIFTI OG UNDIRSTØÐUKERVI.....	24
FLOGFERÐSLA.....	24
SAMFERÐSLA, FERÐSLA OG FERÐAVINNA	24
POSTVINNA.....	24
BARSILSSKIPAN	25
SKIPAN FYRI AT LOYSA ÓSEMJUR Á ARBEIÐSMARKNAÐINUM.....	25
MENTAN, UNDIRVÍSING OG GRANSKING	25
FÓLKASKÚLIN	25

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

SKÚLI TIL UNG BREKAÐ.....	26
TAÐ SERNÁMSFRØÐILIGA ØKIÐ	26
MÍÐNÁM	26
YRKISÚTBÚGVINGAR	26
HÆGRI LESTUR OG GRANSKING.....	27
MENTAN	27
KRINGVARP	28
KIRKJAN	28
ALMANNA- OG HEILSUMÁL	28
ARBEIÐIÐ AT GERA NÝGGJA FORSORGARLÓG	28
ELDRAØKIÐ	28
BÚSTAÐARPOLITIKKUR	29
SJÚKRAKASSARNIR.....	29
JAVNSTØÐUMÁL.....	29
PSYKIATRIØKIÐ	29
EFTIRLØNARSKIPAN	30
ARVAGRANSKING.....	30
FÓLKAHEILSA	30
BETRI FYRIBYRGJANDI HEILSUTÆNASTUR.....	31
DYGDARMENNING Í SJÚKRAHÚSVERKINUM	31
UMBYGGING OG UPPÍBYGGING Á LANDSSJÚKRAHÚSINUM.....	31
KT VERKÆTLANIR Í ALMANNA- OG HEILSUVERKINUM.....	31
INNLENDISMÁL.....	32
ÚTLENDINGAMÁL	32
SAMSKIFTI OG FLUTNINGUR.....	32
ÚTOYGGJAMÁL OG ØKISMENNING	32
KOMMUNUMÁL.....	33
UMHVØRVISMÁL.....	33
HAVUMHVØRVIÐ.....	33
AGENDA 21 ÆTLANIN	34
VIÐARVØKSTUR OG FRÍLENDISRØKT	34
LANDSFÓLKAYVIRLITIÐ	34
KOMMUNUVALLÓGIN OG LØGTINGSVALLÓGIN	34
RÆTTARTRYGDIN.....	35
TINGLÝSINGIN.....	35
PARTUR III.....	37
LØGLISTI.....	37
LØGMANSSKRIVSTOVAN	37
FÍGGJARMÁLARÁÐIÐ.....	37
FISKIMÁLARÁÐIÐ	38
VINNUMÁLARÁÐIÐ	39
MENTAMÁLARÁÐIÐ	39
ALMANNA- OG HEILSUMÁLARÁÐIÐ	41
INNLENDISMÁLARÁÐIÐ.....	43

PARTUR I

Framløga løgmans

Harra formaður,

Neyvan nakað annað lóggevandi ting í heiminum verður sett við slíkum hátíðarrómi sum aldargamla lögting okkara á sjálvum tjóðardegnum - henda hásummardag, tá land og fólk hava latið seg í sítt vakrasta skrúð og eina løtu hava lagt tað gerandisliga til síðis. Høvuðsstaðurin heilsar flaggprýddur øllum landsmonnum og teimum mongu gestunum úr útlandum. Politikarar hava eftir gomlum siði gingið skrúðgongu saman við prestum og embætisfólkum oman í Dómkirkjuna til gudstænastu. Komin niðan aftur á Vaglið, verður skrúðgongan møtt av fjølmentari mannamúgvu, og tíðin eins og steðgar á, tá hesin vakri sangurin rungar av Tinghúsvøllinum.

Í øllum hesum hátíðarliga byrjar so eisini politiski veruleiki okkara. Ein politiskur gerandisdagur, sum langt frá altíð kennist so hátíðarligur. Ein politiskur gerandisdagur, har fólksins kosnu kvinnur og menn eftir bestu sannføring royna at finna loysnir, sum skulu menna okkara land til eitt gott land fyri okkum øll og okkara eftirkomarar at búgva í. Uttan mun til hvørji vit eru, hvørja politiska hugsjón vit hava, um vit eru í samgongu ella andstöðu, ja so hava vit eina felags vón um einar góðar Føroyar.

Onkur vil ivaleyst vera við, at tað er ov lítið hábærsligt, ella at visionera flogið er ov lágt, at ein politisk samgonga einans hevur sett sær sum mál at skapa eitt gott samfelag fyri øll. Rætt er tað, at tað eru ikki tey stóru slagorðini ella tey stóru armsveiggini, men hinvegin hýsir hetta bjartasta málið, ein samgonga kann seta sær. At leggja tey menniskjansligu virðini í politikkin, so at politikkurin alla tíðina hevur sum mál at skapa eitt betri og eitt tryggari samfelag - lata politikkin stutt og greitt snúgva seg um menniskjuni.

Olof Palme segði m.a.: ”*Politikkur merkir, at vit finna saman til tess at loysa felags uppgávur. Politikkur merkir, at vit seta okkum mál fyri samfelagsgongdina. Hesi mál skulu fevna um eitt gott samfelag, sum vit skulu byggja í felag?*”.

Hóast grá skýggj reka inn yvir okkara búskap, er tað ongantíð meira neyðugt enn nú, at vit eiga viljan ikki bert til at varðveita, men til framhaldandi at útbyggja okkara velferðarsamfelag. Men hesin vilji hevur sum fortreyt, at okkara vinna við nýhugsan og áræði støðugt megnar at bera hesar útbyggingar. Tí mugu vinnan og politiski myndugleikin samstarva – eitt samstarv, har báðir partar virða tey sjálvsögdu mørk, sum eiga at vera millum vinnu og politikk – eitt samstarv, sum byggir á viljan til at koma víðari. So hóast hesi gráu skýggini skugga fyri sólini, er hetta ikki lötan til at fella í fátt, men tvørturímóti lötan at bróta upp um armar og í felag at bjóða framtíðini av.

****

Løgtingsval var í úrtíð 20. januar í ár, og tveir dagar seinni skipaði løgtingsformaðurin fyri formansumfari. 31. januar var samgonguskjalið við heitinum ”Breiða semjan” undirskrivað av Sambandsflokkinum, Fólkaflokkinum og Javnaðarflokkinum. Fyrsti lögtingstingfundur eftir valið var 3. februar, har nýggja lögtingsmanningin var góðkend, løgtingsformaður og lögmaður valdir og landsstýrið síðan skipað.

Hetta er fyrstu ferð, at hesir triggir flokkar eru gingnir saman um at skipa politiska samgongu á Føroya Løgtingi.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

Tá samgonguskjalið fekk heitið ”Breiða semjan”, var tað ikki av tilvild. Semjan leggur upp til, at vit fáa politiskan stabilitet og arbeiðsfrið, sum eru avgjørdar fortreytir fyri, at sett mál verða rokkin.

Samgongan er breið, tí hon telur heili 21 tingfólk - hon er breið, tí hon fevnir rættiliga breitt politiskt. Men innihaldið í breiðu semjuni fevnir fyrst av øllum um málið at finna breiða loysn á nøkrum stórmálum. Her verður serliga hugsað um sjálvstýrismálið umframt neyðuga nýhugsan, tá tað snýr seg um vinnupolitisk tiltøk.

****

Sjálvstýrismálið skal leggjast soleiðis til rættis, at hetta ikki longur er eitt ósingarmál, og at øll tilgongdin nú verður á føroyskum hondum og ikki longur trætumál við danskari myndugleikar. Vit snøgt sagt føroyska ella yvirtaka sjálvstýrismálið.

Sjálvstýrismálið skal gerast ein sök fyri ta breiðu fjøldina av føroyingum, har føroyingar sjálvir taka avgerðirnar innan teir karmar og tær heimildir, sum veruleikin gevur okkum.

Í sjálvstýrismálinum eru fyra tættir:

- nýggj stjórnarskipan
- yvirtøkulógin
- lóg um víðkaðar uttanríkispolitiskar heimildir
- hernaðarsamtyktin

Hóast týðandi viðurskifti eru broytt í mun til upprunaligu ætlanina við einari føroyskari grundlóg, er samgongan samd um, at arbeiðið skal halda fram. Stórt arbeiði er fingið frá hondini, og fyrra flaggdagsálitid varð handað landsstýrinum í vár. Málið er nú at gera nýggja stjórnarskipan, sum skipar alt samfelagið, men harumframt eisini skal lýsa, hvussu vit føroyingar skulu bera okkum at, um vit velja at siga upp verandi ríkisrættarlígu stöðu okkara.

Vónandi fer tað at bera til at koma við nýggjum álitid, áðrenn langt um líður, har eitt fullfíggað uppskot, sum er viðgjørt av einari fullmannaðari nevnd, og eisini, sum ásett í lógini, hevur verið viðgjørt av Føroya fólki. Síðan skal uppskotið leggjast fyri lögtingið og fyri fólkið á einari fólkaatkvøðu.

Yvirtøkulógin fer at hava við sær, at øll málsøki kunnu verða yvirtikin sambært lögtingslóg, so hvørt sum politiskur vilji er til tess á lögtingi. Tó verða nøkur málsøki, sum lógin ikki fevnir um, ið einans kunnu verða yvirtikin, um Føroyar skipa seg sum sjálvstøðugt land. Tey eru uttanríkis- og verjupolitikkur umframt heimarættur, hægstirættur og peningapolitikkur. Stóra nýskapanin við yvirtøkulógini er, at allar yvirtøkur verða framdar eftir hesi lóg, og at hon leggur upp í hendurnar á føroyskum myndugleikum einsamøllum at gera av, nær málsøki bæði innanfyri og uttanfyri heimastýrslógina koma á føroyskar hendur. Eftir ætlan kemur nýggja yvirtøkulógin í gildi 1. januar 2005.

Landsstýrið arbeiðir nú við at fyrireika tær yvirtøkur, sum semja er um at fremja, og sum eru fíggarliga forsvarligar við verandi búskaparstöðu. Av hesum er fólkakirkjan tann týðningarmesta.

Í setunarrøðu síni í 2002 legði danski forsætismálaráðharrin upp til, at Føroyar og Grønland skuldu hava víðkaðar ræsir á tí uttanríkipolitiska pallinum. Lógin fer at hava við sær, at Føroyar verða virkisforar í altjóðasamfelagnum og kunnu gera sáttmálar við onnur lond ella millumtjóðafelagsskapir í yvirtiknum málum. Tá verður ikki neyðugt at biðja danska

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

uttanríkismálaráðið um heimild. Sostatt kunnu feroyskar sendinevndir fara undir samráðingar eftir egnum tørvi og av sínum eintingum í øllum yvirtiknum málum.

Hernaðarsamtyktin, sum lögtingið samtykti í vár, fer at gera feroyska leiklutin munandi meira virknan, tá tað snýr seg um trygdar- og verjupolitikk. Gomlu hernaðarsamtyktirnar gjørdur mangan tað, at feroyskir myndugleikar ikki fingur virkað til fulnar, tá tað snúði seg um hernaðarmál. Við stóði í Svørtubók og Reyðubók, har reyði tráðurin heilt týðiliga er, at feroyskir myndugleikar vórðu hildnir uttanfyri og ikki høvdu móguleika at ávirka avgerðirnar, so verður í nýggju hernaðarsamtyktini lagt upp til, at feroyskir myndugleikar skulu hava fult innlit og móguleika at ávirka tær avgerðir, sum snúgva seg um feroyskt landa-, sjó- ella loftøki.

Henda samtykt gevur trygdarpolitikkinum eitt heilt annað innihald og lýsir mannagongdir fyri eitt málsøki, vit ikki í verandi støðu kunnu yvirtaka.

Við hesum lóggávum er sjálvstýrismálið vorðið okkara.

****

At víðka uttanríkispolitisku heimildirnar er eisini eitt natúrligt stig at taka, nú alheimsgerðin hevur tikið dik á seg. Evropasamveldið er farið undir eina felags stjórnarskipan, ið líðandi fer at flyta uttanríkis-, trygdar- og verjupolitikkin frá limalondunum til samveldismyndugleikarnar í ES við einum felags uttanríkismálaráðharra, og er hetta eisini ein greið orsök til at fáa eina slíka lóg samtykta.

Enn hava vit ikki lýst móguligar avleiðingar, ein ES-grundlóg fer at fáa á ríkisfelagsskapin. Tískil fari eg á ríkisfundinum at umrøða hetta, soleiðis at vit tryggja okkum, at hesar avleiðingar verða lýstar.

ES er okkara høvuðsmarknaður. At ES er víðkað við fleiri limalondum ger, at Føroyar hava fingið fríhandilsavtalur við átta lond afturat í Eysturevropa. Til tess at vit kunnu fáa eitt meira skikkað orðaskifti um henda marknað, fer landsstýrið at skipa fyri eini ráðstevnu komandi ár við tí endamáli at útvega okkum meira vitan og kunning.

****

Hóast búskapurin í síni heild er væl fyri, mugu vit ásanna, at tann stóri vøksturin, sum byrjaði miðskeiðis í 90'árunum, vendi til afturgongd í fjør. Hetta er ikki ein nýggjur veruleiki fyri okkum, tí búskapurin hevur altíð gingið í næstan regluligum vakstrar- og afturgongdsskeiðum.

BTÚ verður í løtuni mett at liggja um góðar 10 mia. kr. í dagligum prísnum, og vit hava framvegis vøkstur í samlaðu lønarútgjaldingunum upp á 3,6% fyrra hálvár í ár samanborið við somu tíð í fjør. Tað er tó stórur munur á gongdini í lønarútgjaldingunum í høvuðsvinnugreinunum. Í fjør og í fyrru helvt í ár minkaði lønarútgjaldingarnar í framleiðsluvinnunum nógv.

Handilsjavnin hevði eitt avlop uppá 85 mió. kr. í fjør, tá skip ikki eru tald við. Minkandi avlopið á handilsjavnanum stavar tíverri fyrst og fremst frá minkandi útflutningi.

Tíverri eru tøl fyri gjaldsjavnan fyri 2003 ikki tøk.

Hóast nettotilflytingin til Føroya framvegis er stór, hevur hon verið væl minni enn árinum frammanundan. Við árslok í ár verður fólkatálið mett at verða um 48.500.

****

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

Grundarlagið undir okkara útbúgvingskipan er fólkaskúlin. Tað er her, at støðið verður lagt undir útbúgvingsarligu menningina hjá næmingunum. Tað er her, at grundleggjandi vitan verður lögð í okkara børn. Tað er tí sera umráðandi, at bæði myndugleikar, foreldur og tey, sum starvast í skúlunum, leggja sær eina við at skapa góðar umstøður soleiðis at bornini mennast – bæði fakliga og sosialt, og soleiðis at øll fáa sum mest burtúr hesi sera týðningarmiklu árinum í fólkaskúlanum.

Uppgáva fólkaskúlans er sera fjøltátt, og her skal eisini vera rúmsátt. Tað skal vera pláss fyri øllum uttan mun til menniskjanslig brek. Hetta setur stór krøv til bæði myndugleikar og foreldur. Vit hava sett okkum fyri at eftirmeta fólkaskúlalógina og at kanna trivna bæði hjá næmingum og lærarum.

Landsstýrið hevur sett sær fyri at betra um umstøðurnar hjá okkara eldru. Tilboðini til teirra skulu samsvara við tørvin hjá tí einstaka. Tørvurin á røktarheimsplássum er stórur, og í samstarvi við kommunurnar verður arbeitt við at útvega fleiri pláss. Átta eldrasambýli og ellis- og røktarheim eru í gerð. Fimm av hesum verða eftir ætlan liðug í ár og trý næsta ár.

Arbeitt verður við at gera eina føroyska forsorgarlóg, sum skal koma í staðin fyri galdandi dansku lógina frá sekstíárunum. Forsorgarlógin skipar grundleggjandi viðurskipti millum einstaklingin og tað almenna. Fyri fyrstu ferð fara vit at umrøða, hvat vit í Føroyum halda, at skyldurnar hjá tí almenna eru fyri einstaklingin, og skyldurnar hjá einstaklinginum eru fyri tí almenna. Forsorgarlógin fer við hesum at vera grundað á okkara egna samfelag. Arbeidið er sera víðfevnt og er tí skipað í stigum. Tað verður eftir ætlan liðugt um trý ár.

Í Føroyum, eins og í øðrum framkomnum londum, økist talið av sjúkutilburðum, sum standast av skeivum livihátti. Landsstýrið fer at gera sítt til, at fólkahælsan í síni heild verður betri. Tað fyriryrgjandi arbeidið skal vera partur av gerandisdegnum.

Samgongan ætlar at loysa eftirlønarmálið. Avgjørt er at styrkja samhaldsfasta við at hækka inngjaldið upp í 1,5 %. Við hesum verða betri fyrirteytir fyri at røkka einum góðum úrsliti við eini pensjónsskipan, ið byggir á triggjar súlur, ávikavist fólkapensjón, samhaldsfasta og eina eftirlønarpensjón. Við fólkapensjónini og samhaldsfasta verður tryggjað ein rímlig minstpensjón.

****

Samgongan er samd um, at umráðandi er at verja og varðveita umhvøvið, ikki bara fyri okkara egna skyld, men eisini tí at tað er okkara skylda mótvegis okkara eftirkomarum og umheiminum.

Umhørvisspurningar verða alsamt meira umfangandi, og hetta setur størri og størri krøv til okkum, m.a. tí vit alla tíðina mugu fylgja við altjóða tilgongdini á økinum. Stavnaldið má vera, at vit seta okkum sum mál at nýta altjóða krøv á umhvørvisskipanum. Eisini mugu vit tryggja okkara áhugamál á økjum, har altjóða sáttmálar verða gjørdar, og gera okkum greitt, at slíkir sáttmálar áleggja okkum skyldur, ið skulu haldast her á landi.

Síðan málsøkið havumhvørvi varð yvirtikið í fjør, hevur verið arbeitt við at smíða eina nýggja havumhvørvisslóg, ið hevur sum endamál at fyriryrgja og avmarka dálking og aðra ávirkan á okkara havumhvørvi.

Í samgonguskjalinum verður staðfest, at yvirskipaði orkupolitikkurin eigur at vera landspolitisk ábyrgd. Orkuútbyggingin skal fara skynsamliga fram, og skulu varandi orkukeldur gerast størst møguligi partur av orkuframleiðsluni, samstundis sum granskingarsamstarv og royndarvirksemi verður stimbrað. Í hesum sambandi er farið undir at gera eina elveitingarlóg í samráð við kommunurnar.

****

Fleiri fakfeløg heittu herfyri á landsstýrið um at avmarka stóra útflutningin av rundum fiski beinleiðis á útlenskar marknaðir. Hetta er væl skiljandi, tí avleiðingin er, at arbeidsplass í fiskivinnuni á landi hvørva. Vit eru við hesum komin í eina tvístøðu millum frú marknaðarkreftirnar og atlitini at arbeidsplassum og trivnaðinum kring landið.

Tað er eyðsýnt, at kappingarførið í okkara traditionellu høvuðsvinnu er versnað. Hetta mugu vit hava eina støðu til - bæði landsins myndugleikar, fakfeløgin og ikki minst vinnan sjálv. Tí fyritreytirnar hjá vinnuni broytast við alsamt vaksandi ferð orsakað av tøkniligari menning og altjóðagerð. Hugtakið kappingarføri er tí ikki longur einans ein spurningur um, hvussu skjótt og væl tú kanst framleiða traditionellar vørur, men í størri og størri mun, hvussu skjótt og væl vinnan lagar seg til broyttar umstøður. Hetta krevur vitan, kapital og ikki minst dynamikk, ið er neyðugur, fyri at vinnan ikki verður afturúrsgld.

Nýhugsan má til, og vit mugu taka avbjóðingina upp, har vit fullnýta okkara styrki og styrkja okkara veikleikar. Fremsta styrkin er, at vit hava fiskin livandi á grunnunum rundan um okkum, vit hava eitt vælútbúgvið fólk og eitt vælútbyggt samskiftiskervi. Hinvegin er logistikkurin ein forðing. Vanliga flutningsmynstrið, sum vit kenna tað í dag, har fraktskipini sigla niður á meginlandið, er ikki einsamalt nøktandi fyri harðnandi kappingina. Vit mugu tí eisini útbyggja aðrar flutningsmøguleikar eitt nú loftvegis, har vit kunnu bjóða feskari fisk fyri munandi størri söluvirði, enn vit í dag kenna til. Feskleikin skal ikki gerast ein spurningur um dagar, men tímar.

Tí er neyðugt, at vit skjótt finna eina nøktandi loysn á flogvallarmálinum, sum sjálvsagt má hava við sær, at vøllurin verður longdur soleiðis, at hann eisini kann brúkast til størri fraktfløgfør. Hetta fer somuleiðis at bøta um viðurskiftini viðvíkjandi ferðafólkaflutningi. Tí fari eg at taka hetta upp við danska forsætismálaráðharran á ríkisfundinum nú í august.

Tá afturstig eru í búskapinum, er meira neyðugt enn nakrantíð at hugsa nýtt. Heldur enn at veita vinnuni beinleiðis rakstrarstuðul, eigur landsstýrið at stuðla upp undir vinnuspírar við at skapa góðar karmar fyri gransking, menning og nýskapan. Í hesum sambandi er landsstýrið farið undir at skipa og samskipa granskingina av nýggjum, so hon í størri mun verður við til at skapa nýggjar vinnumøguleikar innan eitt nú biotøkni og ílegugransking.

Fyri fáum árum síðan vóru stórar vónir um at finna olju á føroyskum øki. Hóast olja enn ikki er funnin í nøgdum, sum tað loysir seg at framleiða, eiga vit at vera tolin, tí hetta er vinna, sum krevur tol og treiskni.

Granni okkara Noreg, er í dag eitt av heimins ríkastu londum - eitt nú oljuni fyri at takka. Har vórðu boraðir fleiri enn 30 brunnar, áðrenn vinnan gjørdist lønandi, og á bretska landgrunninum vóru boraðir fleiri enn 100 brunnar, áðrenn farið varð undir lønandi framleiðslu. Higartil eru einans boraðir 4 brunnar á føroyska økinum.

Eg vóni, at altjóða oljufeløgin eru áhugaði nú 2. útbjóðingarumfar stendur fyri durum.

****

Fjarfiskiflotin hevur skiftandi trupulleikar at dragast við. Nú er tað rækjuflotin, sum hevur versnandi møguleikar fyri at fáa endarnar at røkka saman. Færri veiðumøguleikar og eitt stórt fall í rækjuprisunum hava elvt til, at rækjuflotin er í svárum trupulleikum.

Men skjótt skiftandi umstøðurnar hjá fjarfiskiflotanum gera tað neyðugt, at landsstýrið tekur stig til at finna heildarloysnir fyri henda partin av flotanum. Eitt nú at tryggja sær, at

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

veiðumøguleikar verða troyttir til fulnar, men harumframt at landsstýrið virkið fer út at leita upp nýggjar veiðumøguleikar, sum síðan kunnu latast okkara skipum.

Alivinnan hevur verið fyrri stórum afturstigum fyrst og fremst av sjúkraávum. Hetta kemur tíverri eisini at merkja hesa týðandi útlutningsvinnu komandi árin. Løgtingið samtykti í vár nakrar munandi broytingar innan alivinnuna, sum vónandi fara at medvirka til, at alivinnan skjótt mennir seg aftur.

Hóast arbeiðsloysistølini samanløgð ikki síggja so døpur út - tey liggja um 4%, so er arbeiðsloysið sera ójavnt býtt í landinum. Støðan í syðru helvt av Suðuroynni er serliga ring, hóast hon langt frá er nøktandi alla aðrastaðni. Hetta hongur sjálvsagt nakað saman við, at nógvur óvirkaður fiskur fer av landinum, men tó er hetta ikki einasta grundin. Vit síggja eina týðiliga ábending um, at tað unga fólk, sum flytur burtur í útbúgvingarøringum, ikki fær rættiligt høvi at venda aftur til útjaðaran eftir lokna útbúgving. Tí er neyðugt, at eisini tað almenna gerst partur av einum politikki, har førleikakrevjandi störv, sum m.a. eru í almennari fysisiting, verða lögð til útjaðaran.

Trupulleikarnir, sum okkara útoyggjar hava, eru heldur ikki lættir at loysa, men landsstýrið er farið í eitt samstarv við útoyggjarnar um at fáa loyst nakrar av teimum mest grundleggjandi trupulleikum á útoyggj.

Betraða samferðslukervið, har størri og størri partar av landinum verða bundnir saman, ger, at útjaðartrupulleikarnir verða avmarkaðir til færri og færri øki.

Vit finga fast samband um Vestmannasund í farna valskeiði, og vit fáa fast samband um Leirvíksfjørð í hesum valskeiðinum. Vónandi liggur fasta sambandið um Skopunarfjørð í komandi valskeiði. Farið verður undir bergholið millum Øravík og Hov komandi ár, og nýggi Smyril kemur til landið í november.

****

Samgongan hevur sett sær fyrri at gera almennu fysisitingina betri. Longu tá ið samgonguskjalið varð skrivað, var semja um, at umframt at talið av stjórnarráðum skuldi skerjast úr níggju niður í sjei, so skuldi almenna fysisitingin samskipast, so betri samstarv fæst millum stjórnarráðini. Fysisitingin skal gerast meira opin og einföld fyrri brúkaran, og rættartrygdin skal styrkjast. Somuleiðis verður arbeitt við týðandi samanleggingum av arbeiðsuppgávum.

Søguligar grundir hava verið fyrri at binda almennan kapital í til dømis Føroya Tele, Atlantsflog, Føroya Banka og aðrar stovnar. Tøkniligur framburður og altjóðagerð hava tó havt við sær, at hesin leiklutur hjá tí almenna ikki er eins neyðugur nú sum áður. Landið kann tí frígera kapitalin, sum er bundin, og nýta hann til annað endamál. Til dømis at rinda aftur almenna skuld ella til at gera nýggjar íløgur, ið hóska seg betur til leiklutin hjá tí almenna. Samgongan er samd um, at har tað kann gerast við fyrimuni fyrri tað almenna og fyrri samfelagið sum heild, verða partabrøv í ávísnum almennum fyrirøkum boðin út til almenningin og/ella strategiskar íleggjarar.

Eitt annað av stevnumiðunum er at broyta skattaskipanina soleiðis, at hon fremur vøkstur í arbeiði og búskapi. Málið er, at lønin ikki verður etin upp av ov harðari skatting.

****

Eitt samt løgting samtykti at søkja um sjálvstøðugan limskap í Norðurlandaráðnum. Landsstýrið sendi umsóknina umvegis danska forsætismálaráðið. Svárið, sum er komið frá donskum myndugleikum, boðar frá, at hetta ikki ber til vísandi til donsku grundlógina.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

Hinvegin verður víst á, at góðir møguleikar eru fyri, at Føroyar fáa ein virknari leiklut í norðurlenska arbeiðinum, enn vit hava í dag. Uttanlandsnevndin er kunnað um hetta svarið. Tað er tí ein spurningur, um vit skulu halda fast um “alt ella einki” hugtakið, ella vit skulu velja at styrkja okkara umboðan í Norðurlandaráðnum tó uttan sjálvstøðugan limaskap.

Útlendingamál, serliga tann parturin, ið viðvíkur útlenskum ítróttafólkum í Føroyum, hevur verið nógv umrøddur seinastu tíðina.

Samgongan hevur sett sær fyri, at trupulleikarnir við arbeiðs- og uppihaldsloyvum í síni heild verða loystir. Landsstýrið arbeiðir í lötuni við málinum og miðar eftir at fáa eina skjóta loysn. Tað er bráneyðugt at fáa orðað ein føroyskan útlendingapolitikk. Hetta er landsstýrið farið í holt við.

Vit skulu taka ábyrgd í altjóða samfelagnum. Tað er okkara skylda sum partur av tí ríka heiminum at veita menningarlandum hjálp eftir førimumi. Samstundis sum vit átaka okkum at føra ein virknan menningarpolitikk, sum skal gagna fátæka partinum av heiminum, kunnu vit geva okkara egnu vinnu avbjóðingar, sum kunnu stuðla henni her heima og í altjóða kapping.

****

Harra formaður,

Eg byrjaði hesa fyrstu løgmanrøðu mína við at siga, at sjálvt við teimum ymisku hugsjónarligu fortreytum, sum vit hava, so vilja vit øll gera Føroyar til eitt uppafgur betri samfelag.

Vit mugu taka upp kappingina og avbjóðingina, sum heimurin í dag krevur av okkum. Vit mugu líta út í heim. Men tá mugu vit fyrst viðurkenna okkum okkara samleika sum eina tjóð við góðum evnum. Hesi evni verða best hvest, um vit taka táttin upp, sum eitt nú nøkur av okkara fremstu mentafólkum hava víst, at vit føroyingar eiga. Við dugnaskapi og nærlagni hava nøkur av okkara ítróttarfólkum, tónleikarum, listafólkum og onnur víst, at hava vit trúna upp á egin evni, so ber so ótrúliga nógv til.

Tí vóni eg, at vit politikarar, vinnulív og samfelagið alt lærir av okkara ítróttarligu og mentunarligu framherjum, sum hava prógvað, at heimurin eisini liggur opin fyri okkum føroyingum, um vit bert gera okkara arbeiði til lítar. Lat okkum tí taka altjóðagerðina sum eina avbjóðing heldur enn eina hóttan og eina forðing.

Eg vóni, at samgongan og andstøðan fara at megna at draga eina og somu línu, serliga í stórmálum, og at vit fáa eitt virðiligt samstarv.

Við hesum orðum ynski eg lögtinginum eina góða tingsetu og øllum Føroya fólkum og mongu gestunum eina góða ólavsøku.

PARTUR II

Stjórnar- og uttanríkismál

Samskipa landsstýrisarbeiðið

Samgongan hevur sett sær sum aðalmál at fáa breiðar semjur. Tí raðfestir lögmaður samskipandi virkið ovarlaga. Longu nú hevur lögmaður havt løgmansfundir við landsstýrismenn hvør sær. Á løgmansfundum verða millum annað tær politisku ætlanirnar hjá einstaka landsstýrismanninum umrøddar, eins og tvørvegis mál og áleikandi politisk mál. Á henda hátt kann lögmaður støðugt fylgja við og verða kunnaður um ætlanir og politikkin á einstaka økinum, samstundis slóðar hetta fyri betri heildarpolitikki fyri alt landsstýrið.

Sum samgonguleiðari hevur lögmaður høvuðsábyrgd av, at politikkurin hjá samgonguni hongur saman og verður framdur í verki samsvarandi samgonguskjalinum, at løglistin er dagfördur, og at politisk viðurskifti annars verða samskipað.

Landsstýrisfundur er hvørja viku, og samgongufundir hava verið regluliga hetta fyrsta skeiðið hjá landsstýrinum. Harumframt skipar lögmaður javnan fyri fundi í sonevndu lítlu samgongu, har hann luttekur saman við formonnunum fyri samgonguflokkarnar á lögtingið og landsstýrismonnunum í ávikavist fíggjarmálum og vinnumálum. Á samgongufundum og í lítlu samgongu verða m.a. tær størri og meginregluligu politisku ætlanirnar umrøddar.

Almenna fyrisitingin gerast betri

Undir samráðingunum eftir seinasta val varð gjørt av at fækka stjórnarráðini úr níggju niður í sjev. Í hesum sambandi vórðu Løgmalaráðið og Oljumálaráðið niðurløgd, Innlendismálaráð sett á stovn, og partur av Oljumálaráðnum varð umlagdur til stovn undir Vinnumálaráðnum. Harafturat vórðu Almanamálaráðið og Heilsumálaráðið lögð saman í eitt stjórnarráð.

Samgongan setti sær eisini fyri at gera almennu fyrisitingina betri. Longu tá ið samgonguskjalið varð skrivað, var semja um, at almenna fyrisitingin skuldi samskipast, so betri samstarv fæst millum stjórnarráðini. Fyrisitingin skal gerast meira opin og einføld fyri brúkaran, og rættartrygðin skal styrkjast.

Hetta arbeiðið er farið í gongd. Miðfyrisitingin er allýst, og útgreiningar eru gjørdar, hvørjar uppgávur einstøku stjórnarráðini røkja, og hvussu nógv starvsfólk starvast í miðfyrisitingini. Eisini verður arbeitt við ymsum átøkum, sum hava til endamáls at gera tænað betri. Ætlanin er at gera felags telefonmóttøku fyri alla miðfyrisitingina við móguleika fyri at víðka skipanina til aðrar almennar stovnar. Á bókhaldsøkinum verður í lötuni roynd ein skipan, har uttanhýsis bókhaldsskjøl verða avgreidd elektroniskt. Við hesum verður øll beinleiðis handfaring við slíkum skjølum spard. Harafturat verður arbeitt við at umleggja og miðsavna kunningartøkniuppgávur, so tað almenna á ein bíligari og betri hátt kann lúka verandi og komandi krøv á hesum sera týðningarmikla og viðkvæma øki. Ein týðningarmikil fyriritreyt fyri at hetta skal bera til, er at vit arbeiða við felags virðum fyri eyga. Ætlanin er, at stjórnarráðini til heystar fara í gongd við at orða eitt felags virðisgrundarlag.

Einskiljing

Søguligar grundir hava verið fyri at binda almennan kapital í til dømis Føroya Tele, Atlantsflog, Føroya Banka og aðrar stovnar. Tøkniligur framburður og altjóðagerð hava tó havt við sær, at hesin leiklutur hjá tí almenna er ikki eins neyðugur nú sum áður. Landið kann tí frígera kapitalin, sum er bundin, og nýta hann til annað endamál. Til dømis at afturrinda almenna skuld ella gera nýggjar íløgur, ið hóska seg betur til leiklutin hjá tí almenna í dagsins búskaparskipan. Samgongan er samd um, at har tað kann gerast við fyrimuni fyri tað almenna og fyri samfelagið sum heild, verða partabrøv í ávísnum almennum fyrirøkum boðin út til almenningin og/ella strategiskar íleggjarar.

Leiðreglur eru gjørdar um, hvussu myndugleikarnir eiga at fara fram í einskiljingarmálum. Hornasteinur í leiðreglunum snýr seg um at tryggja, at landið fær rættan prís av sølu, og at tryggja, at eins íleggjarar fáa eins sømdir at ognar sær partabrøv, sum boðin verða út.

Landsstýrið ætlar at leggja málið um at einskilja Føroya Banka fyri lögtingið í heyst.

Viðurskipti Føroya við Danmark

Samráðingar eru millum Føroyar og Danmark um at skipa sínámillum viðurskiptini av nýggjum. Miðað verður eftir, at tvey lógaruppskot verða lögð fyri lögtingið og fólkatingið, sum koma afturat heimastýrslógini. Annað um at veita føroyskum myndugleikum heimild at taka yvir málsræði á øllum økjum, ið ikki viðvíkja sjálvum ríkisfullveldinum. Hitt um viðkaðar heimildir til Føroya á uttanríkispolitiska økinum.

Yvirtøkuløgin fevnir um øll øki, ið enn eru undir donskum málsræði undantikin uttanríkis- og verjupolitikk umframt heimarætt, hægstarætt og peningapolitikk. Við lógini fáa føroyskir myndugleikar formligu heimildina at gera av, nær einstøku málsøkini verða yvirtikin, og at málsøkini verða tikin yvir sambært lögtingslóg, so hvørt sum politiskur vilji er til tess.

Tað hevur altíð verið føroyskur vilji at hava størri heimildir á uttanríkispolitiska økinum. Sum avleiðing av hesum, boðaði danski forsætismálaráðharrin í setanarrøðu síni fyri fólkatinginum í oktober 2002 frá, at danir vóru sinnaðir at tingast við føroyingar um hetta mál. Hetta er eitt natúrligt stig at taka, nú alheimsgerðin hevur tikið dik á seg. At Evropasamveldið er farið undir eina felags stjórnarskipan, ið líðandi fer at flyta uttanríkis-, trygdar- og verjupolitikkin frá limalondunum til samveldismyndugleikarnar í ES við einum felags uttanríkismálaráðharrar á odda, er eisini ein greið orsök at fáa eina slíka lóg samtykta.

Ætlanin við lógaruppskotinum er at gera Føroyar meira virkisfórar í altjóðasamfelagnum, so at tær kunnu gera sáttmálar við onnur lond ella millumtjóðafelagsskapir í yvirtiknum málum eftir egnum tørvi og av eitingum. Hóast lógin fer at skipa uttanríkispolitiska økið í rúmum týðningi, verður helst neyðugt at gera tveir sáttmálar við Danmark, sum ávikavist fara at útgreina uttanríkispolitisku heimildirnar og at áseta karmarnar um fyrisingarliga samstarvið landanna millum á uttanríkispolitiska økinum.

Grundlógarnevnd/Stjórnarskipan

Fyrri flaggdagsálitid um eina føroyska stjórnarskipan varð handað lögmanni í vár. Álitid er eitt arbeidssuppskot, sum øll grundlógarnevndin seinni endaliga skal viðgera. Flaggdagsálitid er lagt fram alment, so at fólk kunnu síggja, hvussu langt arbeiðið er komið og fáa høvi til at gera viðmerkingar til álitid, longu meðan arbeiðið er ávegis. Álitid skal eisini viðgerast á politiskum stigi, har ein týðningarmikil spurningur verður at fáa greiði á, hvussu mannagongdin skal vera, um føroyingar loysa frá Danmark.

Arbeiðið í nevdini verður tikið upp aftur til heystar. Endamálið verður tå at gera uppskot til stjórnarskipan, sum skipar okkara samfelag við lóggevandi, úttinnandi og dømandi valdi, umframt at í lógini skulu eisini vera ásetingar um mannarættindi og rættindi og skyldur hjå borgarunum.

Endaligt álit um stjórnarskipan verður helst ikki liðugt flaggdagin 2005, sum ásett í lógini um grundlógarnevd. Tí verður uppskot um at leingja hesa tíðarfreist lagt fyri lögtingið í hesi tingsetu.

Trygdarpolitikkur

Á trygdarpolitiska økinum hevur lögtingið í vár samtykt uppskotið hjå landsstýrinum um trygdarpolitikk Føroya, ið ásetir hesar meginreglur:

- landsstýrið tryggjar sær fult innlit í trygdarpolitisk mál viðvíkjandi Føroyum og virkar fyri, at føroyskir myndugleikar á avgerandi hátt luttaka í øllum avgerðartilgongdum hesum viðvíkjandi
- viðgerð landsstýrisins av trygdarpolitiskum málum skal vísa mesta umhugsni fyri trygd landsins og vælferð fólksins, og samskiptir landsstýrið við uttanlandsnevnd lögtingsins í týðningarmiklum málum hesum viðvíkjandi
- landsstýrið skal á hesum grundarlagi samskipta við viðkomandi myndugleikar til tess at viðgera á ábyrgdarfullan hátt slík mál, ið viðvíkja trygdarpolitisku støðu Føroya
- til tess, at føroyskir myndugleikar kunnu umboða áhugamálini hjå landi og fólki á nøktandi hátt á trygdarpolitiska økinum, verða teir at skipa seg væl við atliti at handfaringini av trúnaðarupplýsingum

Við hesi samtykt tekur lögtingið undir við, at landsstýrið í framtíðini fer at fremja ein virknan og uppbyggjandi trygdarpolitikk í tøttum samstarvi við landsins sameindu har evsta felagsmál verður at stuðla uppundir trygg viðurskipti í Norðurhøvum fólki og landi at gagni.

Handilspolitisk mál

Fleiri átøk eru í gongd á handilspolitiska økinum. Eitt teirra er limaskapur Føroya í EuroMed skipanini at samsavna uppruna. Seint í heyst verður formliga avgerðin væntandi tikin um føroyska limaskapin, og sostatt verða Føroyar eftir øllum at døma limur í skipanini á nýggjárinum. Tað fer at skapa stórar avbjóðingar fyri føroysku vinnuna. Sum dømi skal verða nevnt, at tað, ið fyrr varð roknað sum triðjalandsfiskur úr Íslandi og Noregi, og hvørs meira virkaðu vørur úr Føroyum tiskil ikki komu undir handilssáttmálan við ES, fáa nú sømdir eftir handilssáttmálanum. Samráðingar á embætisstigi um sáttmála við Ísland eru lidnar. Løgmannsskrivstovan fer nú at skipa fyri kunningardegi fyri uttanlandsnevndini og lögtingslimum. Hesin sáttmáli er ein av fyrirtreytunum fyri, at EuroMed skipanin kann verða landinum at gagni, og kann roknast sum eitt hitt fyrsta stigið hjå Føroyum at vera meira virknan í alheimsgerðini enn higartil. Sostatt eigur tilgongdin at halda fram at fáa sáttmálar av eins slagi við fleiri onnur lond umframt ES.

Menningarhjálp

Í vár legði lögmaður frágreiðing um altjóða menningarpolitikk fyri lögtingið. Í frágreiðingini verður víst á, at almennu Føroyar eiga at hava eina samanhagandi menningarhjálpáætlan. Við slíkari áætlan verður eitt land, ella partur í einum landi, kosið sum móttakaraland. Síðan verður hesum landi ella parti veitt hjálp, sum bæði kann vera

peningur til verkætlanir, hjálp at menna landið umsitingarliga og hjálp at menna samstarv millum føroyskar og staðbundnar vinnur, soleiðis at okkara vinna kann arbeiða á øki, har hon hevur serkunnleika. Eftir ætlanini verður eisini miðað eftir at beina fyri sínámillum handilsforðingum.

Marknamál

Í lötuni eru fleiri átøk í gongd, ið hava grundleggjandi týdning fyri føroysk áhugamál. Havbotnur á víðum leiðum verður næstu árin kannaður til tess at skapa eitt gott grundarlag undir altjóðarættarkrøvum Føroya eftir teim ovurhondstóru landgrunsøkjunum uttan fyri 200 fjórðingar í ein útsynning úr Føroyum á Hatton-Rockall leiðunum og í ein norðan úr Føroyum. Viðvíkjandi havleiðunum innan fyri 200 fjórðingar er Ísland einasta landið eftir at gera sáttmála við. Hóast semja er um markið landanna millum, verður framvegis bíðað eftir, at íslendingar eru lidnir at áseta sínar grundlinjur av nýggjum. Tá verður marknasáttmáli undirritaður.

Umsitingin viðvíkjandi havsins tilfeingi

Seinnu árin hava Føroyar í sínum altjóðaprofili støðugt lagt størri dent á havið og sjálvberandi menning. Føroyar hava á hesum øki havt ein virknan leiklut á altjóðastigi, á norðurlandskum stigi og á norðuratlantiskum stigi. Politikkurin er at knýta sambond og at skipa samstarv millum norðuratlantisku grannatjóðirnar til tess at fremja felagsáhugamál á okkara leiðum, tá ið tað ræður um havið og tess tilfeingi. Í hesum liggur eisini at fremja sjálvberandi menning á teim økjum, Føroyar hava bestan kunnleika um.

Ítøkiligar samráðingar í lötuni eru serstakliga tær um norðuratlantiska svartkjaftastovnin og um kongafisk í Irmingarhavinum. Svartkjaftasamráðingarnar hava verið sera truplar, tí strandalondini hava í hvør sínum lagi sett víðgongd krøv um byttislykil. Nýggj samráðingarrøð um svartkjaft byrjaði í Brüssel í summar, og væntandi heldur hon fram í Føroyum í heyst. Ilt er at siga, hvat fer at spyrjast burturúr hesum stórmáli, ið hevur verið áleikandi í fleiri ár.

Norðurlandamál

Í fjør samtykti lögtingið, at Føroyar skuldu fara uppí norðurlandska samstarvið sum sjálvstøðugt limaland. Landsstýrið sendi stutt eftir hetta eina umsókn um sjálvstøðugan limaskap umvegis danska forsætismálaráðið. Haðani var seinni svarað, at danska grundlógin forðar fyri, at Føroyar kunnu gerast sjálvstøðugt limaland í norðurlandska samstarvinum. Hinvegin varð víst á aðrar móguleikar har Føroyar kunnu fáa eitt slag av atlimaskapi, sum í stóran mun nøktar føroysku krøvini. Tó kunnu Føroyar sum atlimur ikki gerast sáttmálapartur í norðurlandskum sáttmálum og heldur ikki fáa atkvøðurætt í norðurlenska ráðharraráðnum.

Løgmaður hevur sett sjøtul á at styrkja umsitingina av norðurlandamálum. Eftir ætlan løgmans fer styrkta norðurlandaumsitingin eisini at veita tænastr til aðrar landsstýrismenn umframt báðar teir føroysku tingmenninar í Norðurlandaráðnum um ynski er til tess.

Virksemi á sendistovum Føroya

Sendistovur Føroya hava nú virkað í nøkur ár, og eru nú vorðnar týðandi partur av fyrisingini hjá landsstýrinum. Til dømis hevur sendistovan í Brüssel havt týðandi og avgerandi leiklut í málinum um safeguard measures á laks og innlimanina av Føroyum í

EuroMed skipanina at samsavna uppruna. Sendistovan í London hevur m.a. havt týðningarmiklan leiklut í samstarvinum við IMO, síðani Føroyar fingi atlimaskap í hesum felagsskapi. Hon hevur eisini slóðað fyri tættari samstavi millum Føroyar og londini fyri sunnan Hetland, Orknoyggjar og Suðuroyggjar, har lögmaður og ráðsformenninir í nevndu londum hittust í Føroyum í vár. Avtalað er, at teir mótast aftur í Suðuroyggjum næsta ár. Sendistovan í Keypmannahavn hevur fengið annað innihald, nú hon flutti í Norðurbryggjuna fyri góðum hálvum ári síðani. Hetta sæst serliga aftur á mentanarliga økinum og í einum tættari samstarvi við sendistovurnar hjá ávíkavist Grønlandi og Íslandi, í eisini húsast á Bryggjuni.

Til tess at lýsa virksemið hjá sendistovum Føroya í útlondum betur, fara sendistovurnar at gera ársfrágreiðing.

Búskaparmál

Stóri vøksturin í búskapinum, sum byrjaði miðskeiðis í 1990-árunum, dragnaði og vendi til afturgongd í fjør. Tað er tó rættiliga ymiskt, hvussu ymisku partarnir av búskapinum eru raktir av afturgongdini. Tað eru serliga framleiðsluvinnurnar, sum hava havt stóra afturgongd, og byggi-, samskiftis- og privatu tænaðstuvinnurnar eru steðgaðar upp, men tað er framvegis vøxtur í almennu tænaðstuvinnunum. Samanlagt hevur búskapurin tí ikki merkt so nógv til afturgongdina enn.

Høvuðsatvoldin í afturgongdini eru broyttar fyritleytnir og trupulleikar í framleiðsluvinnunum. Hesi viðurskifti taka seg javnan upp í einum búskapi sum tí føroyska, men tað eru eisini onnur viðurskifti, sum elva til afturgongdina.

Eftirspurningurin og byggivirksemið hevur verið ógvuliga stórt seinastu árin, tí nógv av virkseminum og nýtsluni, sum lá á láni í búskaparligu kreppuárunum fyrst í 1990-árunum, er fingið aftur seinastu árin. Hetta er um at hasa av nú, og tað eigur ikki at koma óvart á nakran. Tað sæst m.a. aftur í tí, at bilainnflutningurin er nógv minkaður.

Búskapurin er annars væl fyri, og fyritleytnirnar eru góðar at taka ímóti einum lágkonjunkturi. Samanlagda arbeiðsloysið er ikki stórt, prísavøkstururin er lítil, og hvørki tann privata vinnan ella tað almenna hava skuldartrupulleikar at dragast við.

Tað er vert at viðmerkja, at nógv høvdu bjartar vónir og fyrireikaðu seg til eina oljuvinnu fyri nøkrum fáum árum síðan. Hesar vónir eru ikki so bjartar í løtuni, og virksemið er lítið á hesum øki. Tað er lítið at ivast í, at vónirnar fyri eini oljuvinnu eisini høvdu positiva ávirkan á búskapargongdina. Vónirnar um eitt føroyskt oljuævintyr hava óivað eisini ávirkað atburðin hjá øðrum føroyingum enn teimum, ið hava verið beinleiðis knýttir at fyrireikingunum til oljuvinnuna.

At gongdin í búskapinum er so tætt knýtt at útboðnum av fiski og fiskavørnum á heimsmarknaðinum, hevur við sær, at sveiggini í búskapinum kunnu verða sera knøpp og ógvilg í stutt áramál. Hetta er samstundis ein fyritleytnir, sum búskapurin eigur at verða lagaður eftir.

Búskaparpolitikkurin eigur at verða lagdur soleiðis til rættis, at hann tolir hesi sveiggi, uttan at talan verður um búskaparligan bráðvøxtur ella búskaparligar kreppur, hvørja ferð umstøður uttanífrá broytast.

Hetta er eisini eitt av høvuðsstevnumiðnum við búskaparpolitikkinum hjá samgonguni. Landsstýrið ætlar at reka ein búskaparpolitikk, sum nerver vælferðarsamfelagið sum minst, har høvuðsendamálið verður at tálma sveiggjum í búskapinum.

Sveiggini skulu m.a. tálmað við lögukarminum á figgjarlógini. Seinastu árinu hevur stórir partur av lögukarminum verið brúktur uttanlands. Nú nýggi Smyril verður liðugur, og búskaparliga virkseimið í Føroyum er minkað, skal allur lögukarmurin brúkast í Føroyum. Landafrøðilig atlit skulu takast at arbeiðsloysinum, tá ið lögukarmurin á figgjarlógini 2005 verður býttur.

Landsstýrið fer eisini at fylgja við löguvirkseminum hjá kommununum við atlit at landafrøðiliga arbeiðsloysinum.

Tað er eisini eitt mál hjá landsstýrinum, at landsvirkseimið skal gerast betri og virknari frameftir, soleiðis at tað verður møguligt at tryggja, at samfelagið mennist, hóast búskapurin er í lág- ella hákonjunktur. Landsstýrið hevur tí góðtikið hall á figgjarlógini, nú afturgongd kom í búskapin, og hugt verður longri enn eitt ár fram í tíðina, nú figgjarlógaruppskotið 2005 verður fyrireikað.

At broyta skattaskipanina soleiðis, at hon fremur vøkstur í arbeiði og búskapi, er eitt annað av høvuðsstevnumiðunum. Málið er, at lønin verður ikki etin upp av harðari skatting.

Fíggjarmálaráðið er í fer við endurskoða avgjaldslóggávuna, og landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fer í heyst at leggja lógaruppskot fyri lögtingið um broytingar í avgjaldslóggávuni.

Eftirstøðurnar hjá landskassanum eru ikki stórar. Onkuntíð snúgva fyrítøkur sær undan meirvirðisgjaldinum, men tær eru fáar. Ætlanin er at gera greiðar mannagongdir og reglur fyri at byrgja fyri hesum.

Føroya Banki er ogn hjá Fíggjargrunninum, ið er skrásettur sum sjálvstøðugur vinnurekandi grunnur. Fíggjargrunnurin er tó í serstöðu sum sjálvsognarstovnur, tí viðtøkurnar siga, at grunnurin kann ikki lata av hondum partabrøv uttan loyvi frá landsstýrinum. Landsstýrið fer tí at leggja málið fyri lögtingið, so at landsstýrismaðurin kann geva Fíggjargrunninum loyvi at fara undir fyrireikingar stigvíst at selja partabrøv síni í Føroya Banka.

Bruttotjóðarúrtøka og gongdin í búskaparliga virkseminum

Bruttotjóðarúrtøkan (BTÚ) verður í lötuni mett at liggja um góðar 10 mia. kr. í dagligum prísnum. Landsbanki Føroya metir, at BTÚ var næstan 10,3 mia. kr. í 2003 og verður 10,2 mia. kr. í 2004.

Búskaparliga gongdin verður vanliga lýst við at vísa gongdina í bruttotjóðarúrtøkuni, men av tí at bruttotjóðarúrtøkan er ikki gjørd upp í føstum prísnum, er gongdin í føroysku bruttotjóðarúrtøkuni ikki serliga nýtiligt mál til at vísa gongdina í búskapinum.

Tað eru harafturímóti ógvuliga góðar og dagfórdar skrásetingar viðvíkjandi lønarútgjaldingum. Lønarútgjaldingarnar svara til yvir helmingin av BTÚ, og gongdin í lønarútgjaldingunum gevur tí eina góða ábending um gongdina í virkseminum í búskapinum.

Tað er framvegis vøkstur í øllum lønarútgjaldingunum. Fyrra hálvár í ár var vøxturin í lønarútgjaldingunum 3,6% samanborin við somu tíð í fjør. Hesin vøxturin er tó væl minni enn árliði vøxturin í árunum frá 1997 til 2001, sum hevur ligið ímillum 7 og 14%.

Tað er tó stórir munur á gongdini í lønarútgjaldingunum í høvuðsvinnugreinunum. Í fjør og í fyrru helvt í ár minkaði lønarútgjaldingarnar í framleiðsluvinnunum nógv. Lønarútgjaldingarnar minkaðu 8,3% í 2003, og í fyrru helvt í ár eru tær minkaðar 1%. Tað er serliga á ali- og kryvjivirkjum, at lønarútgjaldingarnar eru minkaðar nógv. Í fjør minkaðu

lønárútgjaldingarnar á ali- og kryvjivirkjum 20% og í fyrru helvt í ár eru lønarútgjaldingarnar í hesi vinnugrein minkaðar góð 28%.

Í fjør vuku lønarútgjaldingarnar í byggi, samskiftis og privatu tænastruvinnunum framvegis; vøkturin var 2,7%. Í fyrru helvt í ár eru lønarútgjaldingarnar í hesum vinnugreinum vaksnar meira enn 5%. Virkseimð í hesum vinnugreinum er nógv minkað. Vøkturin í hesum vinnugreinum hevur ligið ímillum 9 og 11% frá 1997 til 2001.

Í fjør vuku lønarútgjaldingarnar í almennu tænastruvinnunum 8%. Stóri vøkturin í lønarútgjaldingunum í almennu tænastruvinnunum hevur hildið fram í fyrru helvt í ár.

Fólkatal

Stórir vøktur var í fólkatilflytingini fram til 2001, tá ið vøkturin minkaði aftur. Um árslok 2003 var fólkatalið í Føroyum 48.214. Í ár verður mettt, at fólkatalið verður um 48.500 um ársskiftið. Nettotilflytingin í 2003 hevur verið væl minni enn árinum frammanundan. Í 2003 var nettotilflytingin 229 fólk, í 2002 var hon 408 fólk og 560 fólk í 2001. Nettotilflyting er tó enn lutfalsliga størri enn í grannalondum okkara.

Burðaravlopið er framvegis høgt, samanborið við okkara grannalond og nógv onnur lond í Evropa, men var tó nakað minni í 2003 enn í 2002. Burðaravlopið var 297 í 2003. Tað var 302 í 2002 og 272 í 2001.

Arbeiðsloysi

Arbeiðsloysið er framvegis lítið, hóast tað veksur. Arbeiðsloysið liggur nú um 4%, 55% eru konufólk og 45% eru mannfólk. Arbeiðsloysið var 4,8% í 2000, men minkaði niður í 3,5% í 2001 og 2,7% í 2002. Í 2003 vaks arbeiðsloysið upp í 2,9%.

Arbeiðsloysið er rættiliga ójavn bít landafrøðiliga. Av teimum 894 fólkunum, sum vóru arbeiðsleys í mai í ár, búgva 27% í Suðuroy; bara 11% av Føroya fólkum búgva í Suðuroy. Arbeiðsloysið var lutfalsliga minni í Eysturoynni og Norðoyggjum. 15% av teimum arbeiðsleysu búgva í Eysturoynni, og 9% búgva í Norðoyggjum; 22% av fólkunum búgva í Eysturoynni og 13% búgva í Norðoyggjum. Í hinum partinum í landinum var býtið javnari. T.d. búgva 31% av teimum arbeiðsleysu í Suðurstreymoy. 39% av íbúgvunum búgva í hesum partinum.

Prísvøktur

Prísvøkturin hevur verið rættiliga lítil í Norðurlondum seinastu árinum. Prísvøkturin var tó rættiliga høgur í Íslandi í 2002, men er nú komin niður á tað sama støðið, sum í hinum Norðurlondum. Prísvøkturin í Føroyum og Danmark hevur verið nøkulunda eins. Tann føroyski hevur tó verið eitt vet lægri. Prísvøkturin í Føroyum er undir 1%.

Innflutningur

Allur innflutningurin var 744 mió. kr. ella 19% meiri í 2003 enn í 2002. Høvuðsorsøkin er skipakeyp. Verða skipakeypini tikin burturúr, var innflutningurin 38 mió. kr. ella 1% minni í 2003 enn í 2002.

Mest minkaði bilainnflutningurin og onnur flutningstól, tað minkaði 35 mió. kr. ella 13%. Innflutt tilfar til aðra framleiðslu og tilfar til byggivirki minkaði eisini nógv. Innflutt tilfar til aðra framleiðslu minkaði 34 mió. kr. ella 5%, og innflutt tilfar til byggivirki minkaði 27 mió.

kr. ella 7%. Innfluttar rávørur til fiskavirking var 19 mió. kr. ella 17% lægri í 2003 enn í 2002.

Innflutt brennievni var 30 mió. kr. ella 7% meiri í 2003 enn í 2002, innfluttar maskinur og onnur útgerð var 28 mió. kr. ella 7% meiri, innflutt fóður og aðrar vørur til hav- og landbúnað var 9 mió. kr. ella 3% meiri og innflutt til beinleiðis nýtslu var 9 mió. kr. ella 1% meiri í 2003 enn í 2002.

Fyrstu fyra mánaðirnar í ár er innflutningurin – skip og rávørur til fiskavirking ikki roknað uppí – minkaður 10%. Innflutningurin er minkaður í øllum vørubólkum.

Útflutningur

Í 2003 var allur útflutningurin tilsamans næstan 327 mió. kr. ella góð 8% minni enn í 2002. Verða skipini ikki tald uppí, var útflutningurin næstan 405 mió. kr. ella góð 10% minni í 2003 enn í 2002.

Tað er serliga útfluttur ísaður og frystur fiskur og ísað og fryst fiskaflak, sum vóru nógv minni í 2003 enn í 2002, bæði í virði og nøgd. Útflutt ísað og fryst fiskaflak minkaði meira enn 196 mió. kr. ella 17%, og nøgdirnar vóru 9% minni. Útfluttur ísaður og frystur fiskur minkaði 182 mió. kr. ella 19% og nøgdirnar vóru 17% minni.

Útflutningsnøgdirnar viðvíkjandi saltfiski og rækjum og skeljum minkaðu meira enn útflutningsvirðið. Útfluttur saltfiskur í nøgd minkaði 13%, men útflutningsvirðið minkaði bert 3%. Útfluttar rækjur og skeljar í nøgd minkaðu 27%, men útflutningsvirðið minkaði 15%.

Útfluttur laksur og síl og tilgjørdur fiskur vuku, men útflutningsvirðið minkaði. Hetta er ein rættiliga óheppin gongd, tí hetta merkir, at tað fæst væl minni fyri útfluttu vøurnar. Útfluttur laksur og síl í nøgd vuku 10%, men útflutningsvirðið minkaði 1%. Útflutningsnøgdirnar av tilvirkaðum fiski vuku 7%, men útflutningsvirðið minkaði 18%.

Útfluttar fiskavørur til ídnað vóru nógv meiri í 2003 enn í 2002. Útflutningsvirðið var 23% størri, men nøgdirnar vóru 60% størri.

Handilsjavni

Føroyar hava havt avlop á handilsjavnanum síðan 1989, verða skipini ikki tald uppí. Skipakeyp og -sølu ávirka sjálvandi úrslitið á handilsjavnanum nógv. Í fjør var hallið á handilsjavnanum 733 mió. kr. samanborið við 339 mió. kr. í avlopi í 2002. Um skipini verða ikki tald uppí, var avlopið á handilsjavnanum í fjør 85 mió. kr. samanborið við 452 mió. kr. í 2002. Nýggja Norrøna gjørdi stóra hallið á handilsjavnanum í 2003, og nýggi Smyril kemur at tyngja handilsjavnan í ár.

Tað skal viðmerkjast, at hagtalsgrundarlagi í Føroyum er ikki nøktandi. Seinasta uppgerðin fyri gjaldsjavnan er til dømis frá 31. desember 2002.

Landsstýrismaðurin í figgjarmálum fer tí í heyst at taka stig til at loysa henda trupulleika, soleiðis at føroysku hagtølini frameftir vera nøktandi og dagførd. Hetta verður millum annað gjørt við at samskipa arbeiði hjá Hagstovuni og Landsbankanum og við nýggjari lóg um skráseting av útflutningi.

Fiskivinnumál

Lógin um vinnuligan fiskiskap er torskild og leggur ikki fiskivinnupolitikkin greitt fastan. Síðan lógin varð samtykt fyri 10 árum síðan, hevur hon verið broytt fleiri ferðir. Eitt ótal av smærri og eisini fleiri víðfevndum broytingum hava elvt til eina flókta lóggávu fyri høvuðsvinnuna. Eisini grundleggjandi hugsjónarligar broytingar hava verið framdar. Tær hava ikki verið nóg væl lýstar, og hava tí tær elvt til misskiljingar. Henda gongdin hevur sáað iva um lógina um vinnuligan fiskiskap sum nøktandi fyrisitingarligt amboð.

Samgongan hevur tí sett sær fyri at endurskoða lógina um vinnuligan fiskiskap. Arbeidsbólkur er settur at gera uppskot til at endurskoða lógina, soleiðis at økið verður greiðari og lættari at umsita.

Málið er at gera eina lóg, sum setur greiðar karmar um, hvussu høvuðsvinna okkara verður at umsita. Tað skulu setast greið politisk mál, og undir hvørjum umsitingarligum meginreglum tey verða rokkin. Fiskidagaskipanin er saman við loyvisskipanini og økis- og gýtingarfriðingum amboðið at stýra botnfiskaveiðuni undir Føroyum. Hildið verður fast um fiskidagaskipanina sum støði undir umsitingini við fiskatilfeinginum í føroyskum sjógvi. Hildið verður eisini fram við móguleikanum at avhenda fiskirættindi. Ætlanin er at broyta skipanina soleiðis, at fult gjøgnumskygni verður við fiskirættindum, og at brúkskylda fylgir við brúksrætti til fiskatilfeingið. Samstundis verða tiltøk at forða spekulatiónum við fiskirættindum sett í verk.

Miðað verður eftir at gera skipanina fyri smærru útróðrarbátarnar einfaldari, og at fjálga um hesa vinnu kring landið. Fiskidagaskipanin fyri Føroya Banka verður formliga skipað fyri at avmarka veiðitrýstið.

Ein týðningarmikil partur av inntøkugrundarlagnum undir fiskivinnuni eru tey rættindi, ið føroyskir myndugleikar samráða seg fram til við onnur lond, bæði sínámillum og í millumlandasamanhangi. Umleið helmingurin av føroysku veiðini verður fiskaður í altjóða ella fremmandum sjógvi, og umsitingin við nógvum av hesum stovnum er í samstarvi við onnur lond. Bindandi millumtjóðasamstarv er treytin fyri burðardyggari umsiting við flytifiskastovnum. Frá náttúrunnar hond er fiskiskapur misjavnur. Tað hevur alstóran týðning, at vit hava sínámillum fiskiveiðisáttmálar við onnur lond á høgum stigi um fleiri fiskasløg, so at broytingar í fiskiskapi á einum øki ávirka samfelagið sum minst.

Framkomnir keyparar av fiskavørum leggja størri og størri dent á, at fiskurin, teir keypa, er úr stovnum, ið verða veiddir burðardygt, at fiskiskapurin tekur vistfrøðilig atlit og órógvur umhvørvið sum minst. Dentur verður tí lagdur á at kanna hesi viðurskifti. Landsstýrið fer í hesi tingsetuni at leggja fram uppskot um at friða leiðir við korallum fyri troling. Hesar leiðir eru funnar í neyvum samstarvi millum Fiskirannsóknarstovuna og virknar trolaraskiparar við drúgvum royndum undir Føroyum.

Útfluttur óvirkaður fiskur

Útflutningur viðvíkjandi óvirkaðum fiski er vaksin munandi seinnu árin. Síðan 2000 er øll tann útflutta nøgðin vaksin úr umleið 9.500 tons sum upp í umleið 35.000 tons í 2003. Higartil í 2004 eru um 22.400 tons útflutt óvirkað.

Orsökirnar eru fleiri, m.a:

- at kappingin á marknaðum við fiskavørum er ógvuliga hørð við fallandi prísum,
- at valutaviðurskiftini hava ikki verið til okkara fyrimum og

- láglonarlond sum t.d. Kina keypa frystan ráfisk um allan heim til virkingar hjá sær sjálvum og endar henda vøra á somu marknaðum sum føroyskar fiskavørur

Føroysku virkini føra eisini sjónarmið fram um, at móguleikarnir hjá teimum at bjóða upp á fisk frá føroyskum skipum eru ikki nóg góðir. Ein samanrenning av hesum viðurskiptum ávirkar kappingarstöðuna hjá føroyskum fiskavirkjum.

Umboð fyri viðkomandi feløg í fiskivinnuni hava boðað landsstýrismanninum frá, at tey í felag fara at lata honum uppskot um, hvussu spurningurin um, at ov nógvur fiskur fer óvirkaður av landinum, kann lýsast.

Rækjuflotin

Raksturin hjá rækjuflotanum hevur verið ógvuliga vánaligur seinastu árinum, og flotin hevur havt fíggjarligt hall seinastu fýra árinum. Hóast ávisir glottar hava verið seinastu tíðina, og rækjuprísurin hevur verið nakað hægri, enn hann hevur verið longi, eru marknaðarútlitini ikki góð. Roknað verður við framhaldandi stórum útboði næstu árinum, og nærum onki bendir á nakran varandi marknaðarbata næstu eitt til tvey árinum. Útlitini fyri rækjuflotan eru tí ógvuliga døpur.

Arbeitt verður tí við at fáa greiði á, hvørjar móguleikar landsstýrið hevur at bota um stöðuna hjá flotanum.

Fiskivinnusamráðingar

Sínámillum fiskiveiðisamráðingarnar fyri 2004 hava gingið væl. Botnfiskakvoturnar í Barentshavinum eru munandi størri í russiskum sjógvi; kvoturnar í norskum sjógvi eru nakað størri. Kvoturnar í ES-sjógvi eru tær somu sum í 2003. Í grønlenskum sjógvi er kongafiskakvotan óbroytt borin saman við 2003. Tað er nýtt, at Føroyar og Grønland hava gjørt avtalu um føroyskan royndarfiskiskap eftir rækjum í Eysturgrønlandi norðan fyri tær vanligu rækjuleiðirnar. Í íslenskum sjógvi er kvotustigið óbroytt.

Fiskimálaráðið arbeiðir støðugt við at útvega føroyskum skipum betri veiðumóguleikar á fjarleiðum.

Fiskivinnugransking

Ætlanin er at samskipa allar játtanirnar til gransking, til tess at vinnumenningin kann gerast miðvís, og kappingarførið hjá fiskivinnuni tískil betri.

Alt virksemin í fiskivinnuni er grundað á vitan, og tørvar tískil støðug gransking og menning. Stórir dentur eigur tí at verða lagdur á, at gransking og menning eru í neyvum samstarvi við fiskivinnuna og við rótfesti í teimum spurningum, sum fiskivinnuni tørvar at fáa svaraðar.

Gransking verður hildin at vera drívmeigin í at troyta nýggjar móguleikar í fiskivinnuni á sjógvi og á landi. Tí má tann parturin av vitanar- og førleikagrundarlagnum, sum byggir á gransking og menning, verða mentur. Granskingar- og menningarvirksemin eigur at fevna um allar tættir, sum eru týðningarmiklir fyri vinnuna. Tað kann snúgva seg um fiskiroyndir, veiðu- og reiðskapstøkni, framleiðslutøkni, biotøkni, vørumenning, marknaðarmenning o.s.fr. Vitan og fakligur førleiki er ein sera týðandi táttur í kappingini, sum fiskivinnan sum heild noyðist at hava atlit at, bæði nú og ikki minni í framtíðini, nú tað tykist, sum kappingarevnini hjá føroyskum fyrirkomandi minka.

Skipaefirlitið

Skipaefirlitið hefur síðan yvirtøkuna 1. januar 2002 arbeitt sambært donskum reglugerðum og mannagongdum. Á heysti í 2002 varð farið undir at fyrireika telduskipaskrá, ið verður samskipað soleiðis, at Skipaefirlitið fær brúkt hana í arbeiðinum við at automatisera arbeiðið at skipa sýn og at útgeva skipsskjøl, samstundis sum samskiftið við Skipakrásetingina eisini verður lættari, av tí at báðir stovnar nú arbeiða á somu skipan. Ætlanin er at menna skipanina meira, soleiðis at tað verður gjørligt at útvega hagtøl frá føroyskum skipum, samstundis sum partur av eftirlitinum við trygd á føroyskum skipum kann gerast frá telduni. Fyrsti partur av telduskránni varð tikin í nýtslu í juni í ár.

Allar samtyktir, ið verða gjørdar í altjóða sjóferðslufelagsskapinum hjá ST, IMO, ávirka dagliga arbeiðið hjá Skipaefirlitinum. Atlimaskapurin í IMO gevur høgligt høvi at fylgja við tí, ið fer fram og eisini móguleikar at ávirka samtyktirnar.

Í § 2 stk. 2 í løgtingslóg nr. 165 frá 21. desember í 2001 um trygd á sjónum, er heimilað landsstýrismanninum at geva Skipaefirlitinum heimild at kunngera reglugerðir. Landsstýrismaðurin heimilaði í mars í 2004 Skipaefirlitinum at gera “Fráboðanir frá Skipaefirlitinum”. Henda heimild er givin, av tí at reglugerðir fyri skip og skipaferðslu eru ógvuliga rúgvumiklar og tøkniligar. Harafrat broytast reglugerðir javnan. Við fráboðanum frá Skipaefirlitinum ber eisini til at seta altjóða millumtjóðasáttmálar og kotur í verk við at boða frá, at tær eru galdandi. Neyðugt er ikki at kunngera millumtjóðasáttmálar á føroyskum. Reglugerðir fyri smábátar verða allar kunngjørdar á føroyskum, og flestu reglugerðirnar fyri størri fiskiskipini verða eisini á føroyskum. Reglugerðirnar fyri farmaskipini verða givnar út á upprunamálinum. Áhugabólkurin fyri farmaskipini er ógvuliga avmarkaður, og hildið verður, at bólkurin, ið fæst við farmaskip, er kønur í enskum máli.

Reglugerðir, ið vera á føroyskum, skulu eisini gevast út á enskum, so at útlendingar kunnu lesa tær.

Trygdarmiðstöðin

Trygdarmiðstöðin hefur nú virkað í fimm ár. Hesi fimm árinu eru umleið 3000 prógv útskrivað. Øll sjófólk, sum mynstra við fiski- ella farmaskipi, skuldu í seinasta lagi 1. juli í 2004 hava staðið trygdarskeið. Fyri at náa hesum máli varð ein eykajáttan givin í 2003, soleiðis at bíðilistin kundi beinast burtur. Hetta hefur eyðnast, og síðan 2003 hava 1.200 fólk verið á trygdarskeiði.

Vinnumál

Arbeitt verður framvegis við at veita vinnuligum virkseimi støðugar karmar, so at vinnan verður kappingarfør. Vinnupolitiska stavnhaldið er orðaði vinnupolitikkurin, sum er grundarlagið undir politikkinum fyri tær einstøku vinnugreinirnar, sum er orðaður fyri KT-vinnu, ferðavinnu, landbúnaðarvinnu og alivinnu.

Biotøkni og kunningartøkni eru millum størstu vakstrarøkini í heiminum í dag. Bæði í grannalondum okkara og aðrastaðni eru granskaraparkir og nýskapanarumhvørvi sett í verk, sum taka støði í hátøkniligum granskingarvirkseimi, sum hefur og spjaðir vitan. Hesi umhvørvi har vinna og gransking eru sparringspartnarar og eru í sama umhvørvi, geva synergi og móguleika fyri nýggjum vitunartungum vinnum (spin-off fyrirkomandi).

Nýskapan og gransking krevur miðvíst tvörfakligt og -politískt samstarv í fleiri innsatsøkjum Tey øki, sum dentur verður lagdur á, skulu sampakka við tørvin og menningarmøguleikarnar hjá vinnuni og samfelagnum sum heild. Almenni leikluturin hesum viðvíkjandi er at seta tiltøk í verk, sum skapa umstøður fyri vøkstri.

Við tí endamáli at fáa eitt meira fjøltáttað búskapargrundarlag og fleiri nýggjar vitunartungar vinnur í til dømis kunningartøkni og bio/gentøkni, hevur landsstýrið sett sær fyri at útgreina móguleikarnir fyri at seta á stovn eina granskarapark, sum skal verða pallur um alment og privat granskingar- og starvsstovuvirksemi í sambandi við m.a. ílegugransking á humana og veterinera økinum. Arbeidsbólkur er settur at lýsa viðurskiptini og gera uppskot til politiska støðutøku.

Uppgávan hjá arbeidsbólkinum er m.a. at gera uppskot til nýggja Heilsufrøðiliga starvsstovu. Eisini skal bólkurin meta um móguleikarnir fyri at seta á stovn granskarapark.

Umframt at skapa góðar karmar um almenna starvsstovuvirksemið, verður eisini arbeitt við at yvirtaka og gera dagføringar í galdandi ársroknskaparlóg, parta- og smápartafelagslóg o.a. Í arbeissetninginum er ásett, at dagføringarnar í høvudsheitum skulu fylgja altjóða lóggávu á økinum.

Vinnuframi

Fyri at styrkja og fjøltátta vinnulívið og at menna burðardyggar fyrirkætur, verður serligur dentur lagdur á tøkni, bæði nýskapan í kendari tøkni og í framkomnari tøkni, t.d. teldutøkni og biotøkni, umframt at dentur verður lagdur á skapandi vinnur.

Vinnuframagrundurin veitir m.a. stuðul til vøru- og tænastrætur og útflutningstiltøk í ídnaði og ferðavinnu. Stuðul verður eisini veittur ávísnum verkætlanum, t.d. tónleika- verkætlan, kvinnum í vinnu, KT-klekingardeplinum og verkætlanum viðvíkjandi sjúkufyrirbyrging í havbúnaði.

Olju- og orkumál

Í vár vórðu oljumál lögð Vinnumálaráðnum at umsita. Dentur hevur verið lagdur á, ikki at broyta ætlanir og mannagongdir á økinum, sum full semja hevur verið um. Fyrisitingarlíga er broytingin í høvudsheitinum, at Oljumálaráðið er broytt til ein stovn, Oljufyrisitingin, undir ráðnum, og er stjórin á Jarðfrøðisavninum eisini stjóri í Oljufyrisitingini. Annað útbjóðingarmál er at leita eftir og framleiða kolvetni verður sett í verk við umsóknarfreist 17. november í ár.

Í samgonguskjalinum stendur, at yvirskipaði orkupolitikkin eigur at vera landspolitisk ábyrgd. Ein týðandi partur av hesum er at gera eina elveitingarlóg. Orkumenningin skal fara skynsamiliga fram, og skulu varandi orkukeldur gerast størst móguligi partur av orkuframleiðsluni, samstundis sum granskingarsamstarv og royndarvirksemi verða stímbrað. Í hesum sambandi er arbeidsbólkur settur at orða ein yvirskipaðan orkupolitik, og eina elveitingarlóg í samstarvi við umboð úr orkufeløgnum, Føroya Náttúru- og Umhvørvisverndarfelag, kommunufeløgnum og Vinnuhúsinum. Alt arbeiði verður mettt at taka tvey ár. Arbeiðið verður skipað soleiðis, at úrslit verða almannakunngjørd stígvíst, so tað skapar grundarlag undir einum kjaki um komandi orkupolitikkin.

Alivinnan

Arbeitt verður framhaldandi við at berja niður herviligu ILA sjúkuna, ið saman við áhaldandi lágum prísnum hevur elvt til, at henda vinnan minskar í stórum. Neyðugt er at halda fram við arbeiðnum at styrkja almennu skipanina at berja niður sjúkur og við verkætlan at koppseta fyri ILA, fyri at fáa koppingarevni góðkend hjá ES-myndugleikunum.

Hóast trupulleikarnar í vinnuni fer landsstýrið framvegis at arbeiða fyri at menna vinnuna og at skapa henni teir frægastu karmarnar at virka innan, bæði tá ið tað snýr seg um lóggávu og kunngerðir, og tá ið tað snýr sum um at menna vinnuna sum heild, roknað uppí framhaldandi at fígga raksturin hjá P/F Fiskaaling.

Landbúnaður

Nýggjar lógir eru samtyktar á landbúnaðarøkinum. Sum framhald av arbeiðinum við nýggju lógunum ætlar landsstýrið at kanna, um tað gagnar samfelagnum at skapa karmar um t.d. bíliga mjólkavinnu, sum skal kunna bera seg uttan stuðul frá tí almenna. Samstundis er ætlanin at kanna, um landbúnaðarvinna á útoyggj kann halda fram og mennast, serliga við alternativum móguleikum fyri landbúnaðarvinnu á smáplássum.

Har móguleikar eru ikki fyri vinnuligum landbúnaði burturav, eiga móguleikarnir fyri áhugalandbúnaði at halda fram, og verða mentir. Harumframt skal dentur leggjast á at skapa karmar um menning og gransking í landbúnaði sum heild, undir hesum, hvussu verandi stuðulsskipanir, ið eru, sum frálíður kunnu verða umlagdar partvíst við tí, ið sagt er, fyri eyga.

Eisini er ætlanin at gera neyðugar tillagingar í matrikullógini.

KT-vinna

KT-vinnan hevur prógvað, at hon megnar at gera KT-loysnir at flyta út. Tað almenna hevur nógva dátuviðgerð, mannagongdir og nógv samskifti, sum kann verða stuðlað av KT. Eisini er tað almenna sermerkt á tann hátt, at umsitingin má vera smidlig og ódýr, tí samfelagið er lítið. Teir móguleikar, sum KT hevur við sær, eiga at verða gagnýttir til fulnar, t.d. við meiri framleiðsluevni, betri tænaðum og sparingum, sum úrslit bæði hjá tí almenna og í vinnuni. Føroyskar KT-fyrirtekur skulu hava sama móguleika sum útlenskar at bjóða upp á KT-vørur og -tænaður. Tað almenna skal sum meginreglu halda seg til at loyva KT-vinnuni at loysa KT-uppgávnar.

Eitt privat partafelag, Bitland, er stovnað við tí endamáli at fremja samstarv millum KT-fyrirtekur í Føroyum og at flyta út KT-tænaður og skipanir. Eisini er endamálið við stovnanini at kanna móguleikarnar, at Føroyar kunnu gerast eitt land, *Bitland*, har altjóða virki saman við føroyskum virkjum menna og royna nýggja tøkni.

Tað kann bert verða gitt um, hvønn týðning KT-vinnan hevur í útflutningstølunum, tí útflutningshagtølini fata ikki um útfluttar tænaður. Harafturímóti er greitt, at KT-vinnan eins og aðrar tænaðuvinnur alsamt mennir söluna uttanlands. Tað er tí neyðugt at fáa til vega hagtøl, sum lýsa støddina og vøxsturin við útfluttum tænaðum, skal heildarmyndin av okkara útflutningi vera eftirfarandi.

Samskipti, fjarskipti og undirstøðukervi

Samskipti og undirstøðukervi eru týðandi fyritreytir fyri trivnaði og vinnuligum vøkstri, og hevur tað alstóran týdning, at allir partar í landinum hava so gott atgeingi og so góðar samskiptismøguleikar sum gjørligt.

Menningin á fjarskiptisøkinum er burðardygg, og liggja vit í fjarskiptishøpi ájavnt við mest framkomnu londini í heiminum. Útlitini eru góð fyri framhaldandi menning, bæði tá ið ræður um tænastur til brúkaran og at menna fjarskipti sum vinnuveg. Á internetøkinum eru fleirtáttað tilbøð við føstum sambandi og vaksandi breiðbandi ein móguleiki, sum er tøkur um alt landið. Tó má hesin marknaðurin mennast meira, so at príslegan ikki gerst ein forðing, skal hugsjónin í KT-vinnupolitikkinum gerast veruleiki.

Landsstýrið fer at halda fast um fòrða fjarskiptispolitikkin at skapa góðar karmar um fjarskiptisvinnu brúkaranum at gagni. Neyðugt er at bera so í bandi, at kappingin alsamt eggjar fjarskiptisveitarum at bøta um tænasturnar og brúka tilfeingið á skilabestan hátt.

Flogferðsla

Sum oyggjatjóð í Norðuratlantshavi er flogvegis sambandið av alstórum týdningi fyri borgarar og vinnulív. Í samgonguskjalinum stendur um flogferðslu, at bygt verður aftur at Vága Floghavn og hon verður nútímansgjørð. Viðurskiptini um flogferðslumyndugleikan verða framhaldandi kannað. Arbeidsbólkur við umboðum úr flogvinnuni er settur at orða ein flogferðslupolitikk.

Samferðsla, ferðsla og ferðavinna

Arbeidsbólkur er settur at gera nýggja samferðsluætlan fyri landið. Høvuðsendamálið er at gera langtíðarætlan fyri at menna samferðslukervið og at fáa til vega grundarlag undir, hvussu íløgurnar verða raðfestar best. Vit finga fast sambandið um Vestmannasund í farna valskeiði, og vit fáa fast samband um Leirvíksfjørð í hesum valskeiðinum. Vónandi liggur fasta sambandið um Skopunarfjørð í komandi valskeiði. Farið verður undir bergholið millum Øravík og Hov komandi ár, og nýggi Smyril kemur til landið í november í ár.

Við grundarlagi í aðalorðaskiftinum í løgtinginum um nullhugsjónina verða stigvísar broytingar gjørðar í ferðslulógini, t.d. royndarkoyrikort til nýggjar bilførarar og stigaskipan fyri ávís brot á ferðslulógina. Mett verður um, hvørjar broytingar annars eiga at verða gjørðar fyri at nærkast nullhugsjónini.

Ferðarráð Føroya arbeiðir miðvíst fyri at menna marknaðarføringina og menna innlendis ferðavinnuna, samsvarandi langtíðarætlan síni. Landsstýrið leggur stóran dent á at menna ferðavinnuna við útbygging á samferðsluøkinum.

Postvinna

Hóast fjarskipti og KT verða brúkt meiri og meiri, hava tíðarhóskandi posttænastur stóran týdning fyri virkisfòrið í samfelagnum. Samgongan hevur sett sær fyri at leggja um Postverkið til alment partafelag. Við lóg um postvirksemi frá 2001 vórðu lunnar lagdir undir at skapa vinnuligar karmar um postvirksemið. Postverk Føroya hevur nú fingið loyvisbræv, *koncessión*, til at reka postvirksemi.

Barsilsskipan

Við lógini um barsilsskipan kunnu arbeiði og familjulív sameinast á ein betri hátt, eisini hjá teimum, sum ikki í sáttmálum eru tryggjaður rættur til fráveru úr arbeiði av barnsburði ella rættur til endurgjald fyri lønarmiss í hesum sambandinum.

Við teimum royndum við barsilsskipanini, sum nú eru gjørdar, er tíðin komin, at skipanin verður eftirmett við tí fyri eyga at leggja skipanina í eina fasta og tryggja legu. Nevnd er sett við umboðum frá pørtunum á arbeiðsmarknaðinum at endurskoða lógina um barsilsskipan. Miðað verður eftir, at arbeiðið verður liðugt um ársskiftið.

Skipan fyri at loysa ósemjur á arbeiðsmarknaðinum

Nevnd við umboðum úr pørtunum á arbeiðsmarknaðinum arbeiða við at gera uppskot til skipan, sum kann viðgera trætumál og spurningar um sáttmálabrot við atliti at skjótari viðgerð, at samfelagslig áhugamál verða havd í huga og fyri at hjálpa tí parti, sum er fyri sáttmálabroti, skjóta uppreisn. Ætlanin er, at nevndin skal vera liðug við arbeiðið í ár.

Mentan, undirvísing og gransking

Støðið undir einum væl virkandi samfelagi er ein góð undirvísingarskipan, og vitan er eitt sera týðningarmikið tilfeingi. Tað er tí avgerandi, at útbúgvingarskipanin støðugt verður ment, soleiðis at hon er dagförd og livir upp til tað, sum samfelagið og nýggjar avbjóðingar skulu brúka. Ein av fremstu uppgávum hjá skúlamyndugleikunum er at skipa undirvísingartilboðini soleiðis, at tey hava tað innihald, ið arbeiðsplássini í samfelagnum seta til síni starvsfólk, og sum gevur næmingunum haldgott grundarlag at byggja á við teimum avbjóðingum, teir fáa eftir lokna skúlagongd.

Fólkaskúlin

Grundarlagið undir allari skúlaskipan okkara er fólkaskúlin. Tað er her, at støðið verður lagt undir útbúgvingarligu menning næminganna, samstundis sum skúlin roynir at stuðla foreldrunum at uppala børn og ung. Tað er tí ógvuliga umráðandi, at bæði myndugleikar, foreldur og tey, sum starvast í skúlanum, leggja sær eina við at skapa góðar umstøður fyri menning barnanna – ikki minst fakliga, soleiðis at øll fáa sum mest burturúr hesi sera týðningarmiklu árinum í fólkaskúlanum.

Uppgáva fólkaskúlans er ógvuliga fjøltáttað, og her skal eisini vera rúmsátt. Tað skal vera rúm fyri øllum uttan mun til menniskjanslig brek, men samstundis eigur ikki at verða slakað í teimum fakligu krøvunum. Hetta setur stór krøv til bæði myndugleikar og foreldur.

Samgongan hevur sett sær fyri at eftirmeta fólkaskúlalógina og at kanna trivna hjá bæði næmingum og lærarum. Neyðugt verður at seta krøv og gera broytingar, soleiðis at skúlarin hava greiðar mannagongdir at ganga eftir, ikki minst í sambandi við líkasælu, og tá ið tað ræður um atferðartruplar næmingar.

Síðan tann nýggja skipanin við skúlastýrum varð sett í verk, hava tvey skúlastýrisval verið. Áhugin fyri valunum hevur verið ógvuliga lítill, og tí verður umrøtt, hvussu skipanin kann gerast betri og fáa størri undirtøku enn higartil. Arbeitt verður við at gera lógarbroytingar á hesum økinum.

Mentamálaráðið er farið undir at fyrireika føroyska umboðan í OECD-mátingum, sum er eitt altjóða samstarv millum nógva lond. Endamálið við hesum kanninum er at royna at

staðfesta, hvussu okkara skúlaverk og næmingar eru fyri samanborið við skúlaverk og næmingar í øðrum londum, og hvussu skúlin stendur mát við tað hann kostar.

Skúli til ung brekað

Fyrsta skúlatilboð til brekaðar næmingar eftir fólkaskúlaaldur er sett á stovn. Hetta hevur í mong ár verið eitt vantandi tilboð, og næmingarnir hava higartil hildið til í skúlanum á Sernámsdeplinum. Hetta er eitt stig á vegnum at bøta um støðuna hjá teimum menningartarnaðu, soleiðis at tey kunnu gerast alsamt betur før fyri at klára seg sjálv, samstundis sum teimum stendur ein virðilig vaksnamannatilvera í boði.

Tað sernámsfrøðiliga økið

Arbeiðið at smíða nýggja lóggávu fyri alt tað sernámsfrøðiliga økið er í gongd, og roknast kann við, at lógaruppskot verður lagt fyri løgtingið í hesi tingsetu. Hetta er drúgført arbeiði, tí umframt at bæði Almanna- og Heilsumálaráðið og Mentamálaráðið samstarva um tey ógreiðu økini, so verður eisini neyðugt at taka kommunurnar við, soleiðis at hetta verður gjørt í samstarvi við allar partar, sum varða av økinum. Tá kunnu vit fáa ein lógarkarm, sum tryggjar, hvør hevur ábyrgd av hvørjum.

Miðnám

Arbeitt verður við at endurskoða tær gymnasialu útbúgvingarnar. Ætlanin er at fáa meiri samstarv millum útbúgvingarnar og eina liðiliga skipan, ið er lagað til okkara tørv, samstundis sum útbúgvingarnar eru góðkendar í teimum londum, har okkara ungdómur fer undir hægri lestur. Í hesum sambandi er ætlanin at seta í verk onkrar royndarverkætlanir, har miðað verður eftir meiri samstarvi ímillum ymsar skúlar.

Landsstýrið ætlar at raðfesta skúlabygging frammarlaga tey næstu árinum, soleiðis at byggjætlanirnar kunnu fremjast í eini langtíðar løguætlan. Farið er undir at detailprojektera miðnámsskúlan í Suðuroy, og arbeiðið verður boðið út síðst í hesum árinum. Fleiri miðnámsskúlar arbeiða undir ónøktandi umstøðum. Tí verður arbeitt við ymsum ætlanum um at byggja nýggjar og hóskandi skúlar ella byggja upp í teir skúlar, ið eru. Ein bygginevnd arbeiðir við at fyrireika nýggjan skúladepil við Marknagil. Somuleiðis verður arbeitt við at byggja nýggjan fiskivinnuskúla í Vestmanna, og uppskot er gjørt um at byggja upp í Tekniska skúla í Klaksvík.

Yrkisútbúgvingar

Í vár samtykti løgtingið lóg um yrkisskeið, sum óivað verður ein týðningarmikil táttur til tess at geva øllum føroyingum útbúgving og eftirútbúgving á arbeiðsmarknaðinum eftir fólkaskúla. Tey einstøku yrkisskeiðini kunnu vera bæði á útbúgvingarstøðum og á arbeiðsplássum, og birt verður eisini upp undir, at yrkisskeiðini kunnu setast saman til styttri útbúgvingar. Miðað verður eisini eftir, at nýggj lærlingaútbúgving til trol og nót verður sett á stovn í næstum.

Umframt yrkisútbúgvingar og gymnasialar miðnámsútbúgvingar skipa Handilsskúlin í Tórshavn og Tekniski Skúli í Tórshavn fyri útbúgvingum eftir á lokið miðnám. Tað snýr seg í fyrstu syftu um teldustøðingaútbúgving og útbúgving í framleiðslutøkni, har undirvísingin er sambært góðkenning landsstýrismansins, men tørvur er á lógarkarmum at menna hesar útbúgvingar í samsvari við tørvin hjá vinnuni. Hildið verður, at hetta útbúgvingarøki fer at hava vaksandi áhuga næstu árinum, og tað verður tí ein avbjóðing hjá

skúlunum saman við vinnuni og myndugleikunum at koma ásamt um, hvussu hesin áhugi gagnar øllum pørtum.

Tørvurin á útbúnum starvsfólki á eldraðkinum veksur, og tí verður arbeitt við at seta á stovn heilsurøktaraútbúgving, ið byggir á heilsuhjálparaútbúgvingina, ið nú er. Miðað verður eftir, at uppskot til nýggja og dagfórda lóg um heilsuhjálpara- og heilsurøktaraútbúgving verður lögð fyri lögtingið í hesi tingsetu, so at útbúgvingin kann byrja í 2005.

Hægri lestur og gransking

Farið verður nú undir at endurskoða og dagføra lógina um Fróðskaparsetur Føroya. Í lötuni verður arbeitt við at endurskoða lógargrundarlagið undir læraraútbúgvingini, og somuleiðis er ætlanin at skipa pedagogútbúgvingina við lóg. Lögtingið hevur áður víst á, at tað er umráðandi, at Fróðskaparsetrið verður savnandi stovnur fyri allar akademiskar útbúgvingar og gransking. Arbeidsbólkurin hevur hetta í huga.

Arbeitt verður við at endurskoða útbúgvingarstuðulin bæði í sambandi við barnsburð og við atlitum til forsyrjarum. Eisini ÚSUN-skipanin verður broytt. Nærum allir føroyingar, ið lesa í øðrum londum enn Norðurlondum, lesa í Bretlandi. Eitt av endamálunum er at gera tað lættari at lesa á meginlandinum.

Gransking og menning hava stóran týðning fyri samfelagið. Tað er umráðandi, at stuðulsskipanir til gransking, menning og nýskapar verða samskipaðar. Føroyar kunnu gerast ein áhugaverd royndarstova fyri nýskapandi tiltøk, eitt nú í KT, sum kunnu skapa nýggjar vinnur og virðisvøkstur í framleiðslu og útflutningi. Tørvur er á langtíðarhugsanum, har eggjað verður til samstarv millum vinnu og vísindafólk á virkjum, granskingarstovnum og lærdum háskúlum í Føroyum og uttanlands.

Mentan

Føroyskt mentanarlív er fjølbroytt, virkið og sterkt, hóast ávirkanin uttanífrá er stór. Sum áskoðarar fáa vit als kyns mentanarligar upplivingar alt árið, og kring landið eru mong og fjølbroytt mentanarlig tilboð til teirra, ið sjálv vilja vera uppi í mentanarlívinum. Tey síðstu árin hava alsamt fleiri føroysk listafólk gjørt vart við seg uttanlands, og tað er einki at ivast í, at mentan og list hava vinnuligt potentiali, ikki bert sum söluvøra á altjóða marknaðum, men eisini sum skapandi tilfeingi fyri nýhugsan í føroyskum vinnulívi. Tí ræður um at hava eyguni opin fyri hesum.

Tað sjálvbodna arbeiðið er grundarsteinur undir stórum parti av mentanarlívinum úti um landið. Týðningurin av hesum arbeiði kann ikki undirmetast. Alsamt fleiri kommunur leggja seg eftir at reka ein virknan mentanarpolitik, og tað gevur úrslit.

Tørvur er á at endurskoða lógargrundarlagið á savnsøkinum og at fyrireika bygnaðarbroytingar. Farið verður undir hetta arbeiðið í hesi tingsetu. Uppskot til lóg um at friða fornminni í havinum verður lagt fyri lögtingið í heyst til tess at lúka ásetingarnar í ST-havrættarsáttmálanum, sum er settur í gildi fyri Føroyar.

Stuðul til leiklist er nú skipaður við lóg, og fer Tjóðpallur Føroya at virka 1. januar 2005. Ætlanin er í hesi tingsetu at byrja tilgongdina at lógarskipa allan stuðul á mentanarøkinum, undir hesum eisini ítrótt. Samgongan hevur sett sær fyri at fáa upphavsrettin hjá listafólki í rættlag, og arbeitt verður við hesum.

Kringvarp

Stórar broytingar henda á fjølmiðlaøkinum. Tað er tí neyðugt at endurskoða kringvarpslógina og tær *public service* skyldur, sum teir almennu loftmiðlarnir eiga at hava. Almennu loftmiðlarnir skulu vera meira óheftir av tí politiska myndugleikanum, og tí eiga eisini ávísar bygnaðarbroytingar at verða gjørdar á økinum.

Kirkjan

Arbeiðið at yvirtaka fólkakirkjuna heldur fram. Samráðingarnar við donsku myndugleikarnar um yvirtøkuna vóru komnar væl áleiðis fyri valið, og verða tær tiknar upp aftur í næstum. Ætlanin er at gera uppskot til fullfíggað lógarverk, áðrenn yvirtøkan verður. Arbeidsbólkur, umboðandi Mentamálaráðið og Stiftstjórnina, er settur at gera uppskot til lógarverk, har fólkakirkjan eftir yvirtøkuna framhaldandi skal virka sum higartil, men eftir fyrirtreytunum í føroyska samfelagnum. Dentur verður lagdur á, at formligu reglurnar eru einfaldar og hóskandi til okkara samfelag. Arbeidsbólkurin skipar fyri regluligum fundum við kirkjuliga fylgibólkin, sum er mannaður við bispi, dómprósti, formanninum í prestafelagnum og formanninum í felagnum fyri kirkjuráðslimir, og politiska fylgibólkin, har allir politiskir flokkar eru umboðaðir.

Almanna- og heilsuáttál

Støðið undir einum vælferðarsamfelagi er eitt vælverkandi almanna- og heilsuverk. Hetta støðið skal vera so haldgott, at øll kunnu liva eina góða tilveru. Øll koma vit onkuntíð á lívsleiðini í samband við almanna- og heilsuøkið, og allir landsins borgarar skulu fáa lut í landsins vaksandi vælferð. Tað er nógv at tríva í, og neyðugt er at gera raðfestingar.

Arbeiðið at gera nýggja forsorgarlóg

Nýggj forsorgarlóg skal gerast í staðin fyri galdandi donsku lóg frá sekstíárunum. Forsorgarlógin skipar grundleggjandi viðurskifti millum einstaklingin og tað almenna. Í sambandi við arbeiðið at gera nýggja lóg skal støða takast til ymsar avgerandi spurningar, so sum skyldurnar hjá tí almenna fyri einstaklinginum, og skyldurnar hjá einstaklinginum fyri tí almenna, tað kann vera í sambandi við fíggarligan stuðul, upphaldsskyldu millum hjún o.a. Ætlanin er at seta ein tilvísingarbólk við umboðum fyri teir partar, ið hava áhuga í og vitan á forsorgarøkinum. Arbeiðið at evna til nýggja forsorgarlóg er ógvuliga víðfevnt, og er tí skipað í stigum. Arbeiðið skal verða liðugt um trý ár.

Eldraøkið

Samant við røktarheimsøkinum er heimarøktin tann grundleggjandi almenna tænastan til eldra ættarliðið. Henda tænastan skal styrkjast. Tað skal gerast við at útvega fleiri stovnspláss og við at samskipa visitatiónina til røktar- og ellisheim og til sambýli kring alt landið.

Tørvurin á røktarheimsplássum er stórir, og í samstarvi við kommunurnar verður arbeiðið við at útvega fleiri pláss. Átta eldrasambýli og ellis- og røktarheim eru í gerð. Fimm teirra verða eftir ætlan liðug í 2004 og trý í 2005. Í heyst verður lögð fyrri lögtingið nýggj verklagslóg at fígga íløgur til røktarheim og eldrasambýli næstu trý árinum. Hesi árinum heldur verandi fíggingarmynstur til íløgur og rakstur fram óbroytt.

Bíðilistarnir til røktarheim og sambýli eru langir, men tillutanin við plássum kring landið er ikki savnað á einum stað. Við at samskipa bíðilistarnar kring alt landið fæst ein greiðari mynd av tí veruliga tørvinum á stovnsplássum á eldrarøktini.

Næstu trý árin fer landsmyndugleikin í samstarvi við kommunurnar og aðrar avvarandi partar at menna og styrkja eldraøkið, so vinnast kann á hesum trupulleikum. Samstundis skal gerast ein serstøk eldralóg, ið ásetur rættindini hjá teimum gomlu til veitingar og tænastr frá tí almenna. Tá verða skaptar betri fyrirteytir fyri, at kommunurnar kunnu yvirtaka umsitingina á eldraøkinum, um politiskur vilji er til tess hjá landi og kommunum.

Bústaðarpolitikkur

Farið er undir at gera eina politiska ætlan, sum skal skapa fyrirteytir fyri einum meira fjøltáttadum bústaðarmarknaði, har rúm er fyri øllum samfelagsbólukum. Ætlanin er at móguleiki skal vera fyri at veita lagaliga fígging. Privatfólk skulu hava móguleika at skipa seg í lutaíbúðafeløg, har tey í felag eiga og reka eina ogn, sum kann nýtast til privatán bústað hjá teimum. Eisini skulu serlig lutaíbúðafeløg skipast, sum skulu loysa bústaðartrupulleikarnar hjá fólkum við serligum tørvi.

Sjúkrakassarnir

Nýggj sjúkrakassalóg verður gjørd í samráð við Meginfelag Sjúkrakassa Føroya og aðrar avvarandi partar. Nýggja lógin skal gera sjúkrakassaskipanina meira tíðarhóskandi, so skipanin verður betri og kann veita ta bestu sjúkratryggingina. Arbeitt verður við at gera innkrevjingarskipanina einfaldari, og at leggja sjúkrakassarnar saman til ein felags sjúkrakassa. Við hesum verður einans ein innkrevjingarmyndugleiki. Meginsjúkrakassin, ið skal rekast sum eitt felag, hevur til endamáls at gera tænastr hjá borgarum betri í øllum landinum. Allir landsins borgarar fáa eitt sjúkratryggingarkort, sum verður nýtt í Føroyum og kann nýtast uttanlands. Ein felags sjúkrakassi fer ivaleyst at fáa týðandi leiklut í at ávirka og fremja heilsupolitikk landsstýrisins.

Javnstøðumál

Spurningurin um javnstøðu millum konufólk og mannfólk er av álvara komin á dagsskránnu seinastu tíðina. Javnstøðuhugsjónin skal arbeiðast inn í alt alment virksemi, bæði politiskt og fyrisingarligt. Birtast skal upp undir javnstøðu millum konufólk og mannfólk, tá ið stjórnarráðini smíða lógir, á sama hátt sum atlit verða tikin at eitt nú fígjarligum og sosialum avleiðingum.

Arbeitt verður við eini fimm ára virkisætlan, sum millum annað fevnir um, hvussu javnstøðuhugsjónin kemur við í øllum virksemi, sum er á almennum stovnum. Ein nevnd skal setast at arbeiða fyri, at fleiri konufólk koma á ting og í kommunustýrini kring landið. Landsstýrismaðurin fer at leggja uppskot til samtyktar fyri lögtingið við arbeiðssetningi og at skipa nevnd.

Psykiatriøkið

Lógargrundarlagið undir psykiatriøkinum skal endurskoðast. Í nýggju lógini skal áherðsla leggjast á rættarstøðuna hjá sjúklingunum. Tann nýggja psykiatrilógin verður eftir ætlan liðug í 2005.

Psykiatriska økið verður vanlig skilt sundur í triggjar partar, ávikavist økispsykiatri, sosialpsykiatri og sjúkrahúspsykiatri. Vit hava enn onga økispsykiatri og sosialpsykiatriin, sum millum annað fevnir um bústaðir til sálarveik, hevur ikki virkað nøktandi. Fyri sjúkrahúspsykiatriina á psykiatriska deplinum á landssjúkrahúsinum hevur tað við sær stórar trupulleikar, at vit hava ikki nakra økispsykiatri, og at sosialpsykiatriin virkar ikki nóg væl. Eini 40 av teimum tilsamans 70 seingjaplássunum, sum eru á deplinum, verða nýtt til fólk, sum ikki tørvar at verða innløgð, tí tey eru liðugt viðgjørd. Peningur er settur av á figgjarlógini til at fyrireika eina økispsykiatri og at gera sosialpsykiatriina betri.

Eftirlønarskipan

Samgongan hevur sett sær fyrri at loysa eftirlønarmálið í hesum skeiði. Í hesum sambandi er avgjørt at styrkja samhaldsfasta arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin við at hækka inngjaldið frá hvørjum parti – løntakara og arbeiðsgevara – stigvíst úr 0,5 % upp í 1,5 %.

Við hesum verða betri fyritleytingir fyrri at røkka einum góðum úrsliti við eini pensjónsskipan, ið byggir á triggjar súlur ávikavist fólkapensjón, samhaldsfasta og eina eftirlønarpensjón, ið verður skipað eftir avtalu millum løntakarar og arbeiðsgevarar. Við fólkapensjónini og samhaldsfasta verður tryggjað ein rímlig minstapensjón sum pensjónsgrundarlag. Eftirlønarpensjónin verður bygd omaná fyrri at tryggja inntøkuna hjá løntakaranum, tá ið farið verður um pensjónsaldur.

Arbeiðsbólkurin, ið undanfarni lögmaður setti at lýsa karmarnar um eina nýggja eftirlønarpensjónsskipan, er farin til verka aftur. Hann er mannaður við umboðum fyrri partarnar á privata og almenna arbeiðsmarknaðinum og fyrri umsitingina. Arbeiðsbólkurin skal á vári í 2005 koma við uppskoti um, hvussu eftirlønarpensjónin skal skipast í hesi ætlaðu trístreingjaðu pensjónsskipanini.

Arvagransking

Í heyst verður lógaruppskot um arvagransking lagt fyrri lögtingið. Lógin skal skapa fyritleytingir fyrri og stimbra gransking í mannailegum, soleiðis at slík gransking kann bøta um førleikan at lekja sjúkur, menna almennu heilsutænastuna, menna granskingarumhvørvíð og fjøltátta vinnulívið. Eisini skal lógin verja einstaklingin í sambandi við ílegugransking, soleiðis at upplýsingar verða ikki brúktar ímóti áhugamálanum hjá tí einstaka. Við hesum verða neyðugu karmarnir skaptir og stóra takið verður síðan at fylla teir út.

Fólkaheilsa

Tað er ábyrgdin hjá almennu myndugleikunum at skapa teir røttu karmarnar um tað. at fólkaheilsan verður betri. Tað fyrribyrgjandi arbeiðið skal gerast partur av gerandisdegnum hjá øllum føroyingum. Við at binda um heilan fingur ber til at gera tað soleiðis, at færri fólk koma í samband við heilsuverkið av sjúkuáavum.

Eitt víðfevnt fyrribyrgjandi átak skal setast í verk, sum í høvuðsheitum er:

- at allir lands- og kommunalmyndugleikar, sum hava møguleika at ávirka fólkaheilsuna, samvirka um at skapa karmar um heilsugóðan livihátt.
- at privatir felagsskapir, t.d. ítróttafeløg og sjúklingafeløg, verða eggjað til at vera uppi í fyrribyrgjandi arbeiðinum saman við tí almenna.
- at bæði einstaklingar og familjur verða eggjað til heilsugóðan livihátt við bæði almennum og privatum átøkum.

Eitt av átökunum fyri eina betri fólkaheilsu er fólkaheilsurenningin, sum Almanna- og heilsumálaráðið og ítróttafelagið Bragðið skipa fyri í felag. Fólkaheilsurenningin verður 18. september í Tórshavn, og øll kunnu vera við.

Betri fyrirbyrgjandi heilsutænastur

Uppskot til nýggja lóg um fyrirbyrgjandi heilsukanningar viðvíkjandi børnum og ungum kemur í heyst. Eftir hetta fæst væntandi nýggjur sáttmáli við kommunulæknafelagið um skúlalæknaskipan, so hon fæst at virka um alt landið.

Arbeitt verður við at bota um trupulleikarnar við kommunulækatrotinum kring landið. Ætlanin er at fáa eina nýggja avtalu í lag við eina vikarfyrirteku um at útvega avloysarar skjótt. Eisini verður arbeitt við eina avtalu um nýggja vaktarskipan fyri kommunulæknarnar, so at borgararnir fáa eina betri tænastu og kommunulæknarnir betri umstøður at virka undir.

Dygdamenning í sjúkrahúsverkinum

Dygdamenning í sjúkrahúsverkinum verður raðfest frammarlaga. Ein uppgáva er at fáa betri samskipan og samstarv millum sjúkrahúsini til frama fyri sjúklingarnar, so teir fáa góða og skjóta viðgerð, og til frama fyri skynsamari at gagnnýta viðgerðartilboðini á teimum trimum sjúkrahúsunum. Ein onnur uppgáva er at tryggja góða atgongd til og karmar um tilboð um neyðuga serviðgerð uttanlands, tá ið ikki ber til at bjóða sjúklingum nøktandi viðgerðartilboð á føroysku sjúkrahúsunum.

Tað er eisini neyðugt at koma upp á eitt nøktandi stig við bygningum og útbúnaði. Hetta arbeiði fer at seta stór krøv til íløgujáttanina frameftir. Samstundis verður miðað eftir at tryggja starvsfólkunum á sjúkrahúsunum best møguligar arbeiðsumstøður bæði viðvíkjandi fysiskum karmum, góðari fyriskipan og góðum starvsfólkapolitikki. Eitt komandi felags sjúkrahúsráð skal verða ein sterk og miðvís umboðan fyri viðgerðaráhugamál hjá sjúklingunum og skal fremja tað neyðuga samstarvið millum sjúklingafeløgin, sjúkrahúisleiðslurnar og Almanna- og heilsumálaráðið.

Umbygging og uppbygging á Landssjúkrahúsinum

Nýbygningurin hjá Landssjúkrahúsinum verður tikin í nýtslu í heyst. Við nýbygninginum er møguleiki at skipa virksemd til eina meira ambulanta viðgerð, og sum heild at veita borgarunum betri viðgerðartilboð. Stórar ábøtur eru neyðugar á gomlu bygningarnar hjá landssjúkrahúsinum, ið eru í ringum standi og krevja nógvar umvælingar og umbyggingar. Næstu 15 árin verða umleið 35 mió. kr. nýttar um árið til at umvæla bygningarnar á Landssjúkrahúsinum.

KT verkætlanir í almanna- og heilsuverkinum

Í heyst verður gjørd avtala við veitara um eina talgilda heilsuskipan til heilsuverkið. Skipanin ger tað møguligt at samskipa allar viðkomandi upplýsingar um sjúklingar, so at sjúklingar uppliva *eitt* heilsuverk, og at uppgáurnar verða lagdar, har tær verða framdar á besta og bíligasta hátt. Verklagslóg fyri hesa ætlanina er samtykt í vár, og peningur skal setast av til endamálið á fígjarlógunum 2005 og 2006.

Innlendismál

Tíðliga í vár vóru Løgmálaráðið og Oljumálaráðið niðurløgd og Innlendismálaráðið sett á stovn. Innlendismálaráðið situr einamest við teimum málsøkjum, ið hava verið undir Løgmálaráðnum og Oljumálaráðnum.

Útlendingamál

Útlendingaøkið er undir donskum málsræði. Í 2000 varð danska útlendingalógin, sum er galdandi fyri Føroyar, broytt soleiðis, at landsstýrið skal ummæla flestar avgerðir, ið útlendingamyndugleikarnir taka. Umsitingin við arbeiðs- og upphaldsloyvum varð 1. januar í 2004 savnað í Innlendismálaráðið. Nú tíðirnar eru ikki eins góðar og undanfarin ár, síggja vit av álvara, hvussu stór krøv hesi ummæli seta til umsitingina, tí tað er ikki longur eins lætt og áður at fáa arbeiðs- og upphaldsloyvi her.

Samgongan hevur sett sær fyri at loysa trupulleikarnar við arbeiðs- og upphaldsloyvum. Arbeitt verður áhaldandi við at gera ummælini betri, so vit ikki leggja stein oman á byrðu hjá samfelagi og einstaklingum; men harafturímóti samstundis við arbeiðsloyvunum tryggja vinnulívnum nøktandi førleikatilgongd, og í familjusedning tryggja hinum einstaka sín sjálvsagda rætt til familjulív.

Samskipti og flutningur

Í Føroyum eins og í øllum framkomnum londum er samferðsla týðandi fyrirtreyt fyri trivnaði og menning bæði vinnuliga, sosialt og mentanarliga. Hin 5. juli í ár varð Strandferðslan flutt úr Vinnumálaráðnum í Innlendismálaráðið, sum soleiðis hevur ábyrgdina av samferðslu við ferjum, tyrluflúgvung innanoyggja, bygdaleiðum og farmaleiðum.

Í heyst kemur nýggja flaggskip føroyinga, sum verður smíðað í Spania, til landið. Hetta fer av álvara at bøta um ferðsluviðurskiptini millum Suðuroynna og meginøkið.

Innlendismálaráðið fer heilt skjótt at hava fundir við Strandferðsluna um, hvussu ein dagförd og betri tænasta fæst í lag, bæði viðvíkjandi títtleika í ferjusambandi, tyrluflúgvung til smáoyggjarnar og eina dagfórda skipan fyri bygdaleiðir. Málið viðvíkjandi eini broyting á farmaleiðum verður samstundis tikið upp til viðgerðar.

Útoyggjamál og økismenning

Heldur tann fráflyting, ið hevur verið úr útoyggjunum seinastu árin, fram, verður ikki leingi, til vit mugu staðfesta, at ljósið er sloknað undir hvørji lon í útoyggj. Landsstýrið arbeiðir fyri, at hetta ikki verður, og hevur tað áskoðan, at trivnaður í útoyggjunum er fyrsta fyrirtreytin fyri, at fólk framhaldandi vilja búleikast har.

Landsstýrismaðurin hevur tí í summar verið í útoyggjunum og kunnað seg um viðurskiptini har. Sjóarmiðini hjá teimum, ið búleikast á útoyggjunum, um hvat skal gerast, eru ymisk. Øll tykjast tó samd um, at tey mest grundleggjandi viðurskiptini, t.d. ferðasamband, at flyta tungan farm o.a., eru ikki nøktandi. Landsstýrið fer saman við útoyggjunum at arbeiða við at gera hesi viðurskiptini betri beinanvegin og fer eisini at viðgera framtíðar leiklutin hjá útoyggjunum.

Samgongan leggur dent á at skapa fyrirtreytir fyri virkseimi og trivnaði á øllum plássum í landinum. Ein fyrirtreyt fyri hesum er, at økini kring landið hava eina ávísa stødd. Málið er,

at tey einstøku økini skulu metast sum spegilsmyndir av samfelagnum við teimum fyrirteytum, sum nútíðarsamfelagið bjóðar sínum borgarum m.a. á vinnuliga, mentanarliga, almanna- og heilsuøkinum og á útbúgvingarøkinum. Í sambandi við at alsamt størri partur av landinum verður knýttur saman við føstum sambandi verður í fyrstu atløgu neyðugt at hyggja at teimum pørtum í landinum, ið eru ikki við í hesi tilgongd. Sjøtul er settur á hetta arbeiðið.

Kommunumál

Í samráði við kommunurnar verða fløgukarmarnir hjá kommununum tiknir av. Innlendismálaráðið er saman við Fíggjarmálaráðnum og kommunuføgunum farið undir at evna til eina fíggjarskipan fyri kommunurnar.

Landsstýrið ætlar framhaldandi at nýta verandi leist, tá ið øki verða lögð til kommunurnar at umsita. Sum avtalað í samgonguskjalinum, skal kommunala sjálvsræðið og ábyrgdin styrkjast. Í neyvum samstarvi við kommunurnar verður hildið á at fremja eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur.

Samráðingar verða tiknar upp við kommunurnar um, hvørji øki skulu leggjast út til kommunurnar í hesum valskeiðinum. Spurningurin um eina javningarskipan millum kommunurnar skal somuleiðis viðgerast, umframt at ásetast skal, hvussu javnað skal verða millum lands- og kommunuskatt, tá ið øki verða lögð frá landinum til kommunurnar at umsita.

Umhvørvismál

Samgongan er samd um, at umráðandi er at verja og varðveita umhvørvið, ikki bara fyri okkara egnu skyld, men eisini tí at tað skylda vit okkara eftirkomarum og umheiminum. Umhvørvisspurningar verða alsamt meira alheimligir, og setur hetta alsamt størri krøv til okkum, m.a. tí vit alla tíðina mugu fylgja við altjóða tilgongdini á økinum. Stavnhalðið má vera, at vit seta okkum sum mál at nýta altjóða krøv á umhvørvisøkinum. Eisini mugu vit tryggja okkara áhugamál á økjum, har altjóða sáttmálar verða gjørdur, og gera okkum greitt, at slíkir sáttmálar áleggja okkum skyldur, ið skulu fylgjast her á landi.

Eitt dømi um sáttmála, ið áleggur okkum skyldur, og sum vit ikki vóru við at fyrireika, er Kyoto sáttmálin um at skerja veðurlagsgass. Spurningurin hvørt ásetingin í sáttmálanum, um at Danmark skal skerja sítt útlát 8%, eisini er galdandi fyri Føroyar, er enn ikki avgreiddur. Innlendismálaráðið fer at seta seg í samband við danska umhvørvismálaráðið, soleiðis at hesin spurningur kann verða avgreiddur í heyst. Hvat ið so til úrslitið av hesum verður, ætlar landsstýrið at gera eina miðvísa ætlan fyri at minka um luftdálkingina.

Havumhvørvið

Síðan málsøkið havumhvørvismál varð yvirtikið 1. mai í fjør, hevur verið arbeiðt við at smíða eina nýggja havumhvørvislóg, ið hevur sum endamál at fyrirbyggja og avmarka dálking og aðra ávirkan á okkara havumhvørvi. Lógin skal fremja altjóða reglur í havumhvørvisvernd og skal vera galdandi fyri føroysk skip, bátar, havstøðir og flogfør, sum skulu lúka reglurnar í føroyskum eins og í altjóða sjógv. Lógin skal eisini galda fyri útlendsk skip, bátar, havstøðir og flogfør, soleiðis sum hetta samsvarar við altjóða rætt.

Lógin ásetur reglur, sum banna og avmarka at tøma olju og oljudálkað vatn, tangaskolivatn, kloakkvatn, burturkast o.t. á sjógv. Við heimild í nýggju lógini er ætlanin í kunngerðum at áseta neyvari reglur um at beina burtur olju og burturkast frá skipum. Tá ið reglurnar eru

komnar í gildi, verður ikki loyvt at tøma hvørki olju ella burturkast á sjógv innan fyri sjóumveldið - tað er 12 fjórðingar - og strangar reglur vera at tøma uttan fyri sjóumveldið. Lógin ásetur eisini reglur um uppgávu- og ábyrgdarbýtið millum land og kommunur fyri tilbúgvnging fyri dálking á sjógvi, við strendur og í havið. Ætlanin er, at kommunurnar skulu hava ábyrgd av tilbúgvngingini í skipa- og bátahavnum, og landið skal átaka sær tær størru tilbúgvngingruppgávurnar.

Agenda 21 ætlanin

Agenda 21 ætlanin byggir á hugtakið burðardygg menning, sum ber í sær, at náttúrunnar virði verða umsitin soleiðis, at komandi ættarlið eisini kunnu fáa ágóðan av teimum. Í agenda 21 skjalinum verður heitt á stjórnir um at gera ætlanir fyri burðardyggja menning í 21. øld. Hetta merkir, at lond m.a. skulu gera tjóðarætlan fyri, hvussu tey hvørt sær vilja minka dálkingina, forða veðurlagsbroytingum, verja ozonlagið og minka tilfeingisnýtluna. Sjálvt um fleiri verkætlanir eru framdar, sum av røttum kunnu verða flokkaðar undir agenda 21 hugtakið, hevur gingið striltið at seta agenda 21 ætlanina í gildi í Føroyum. Landsstýrið arbeiðir nú við nýggjum leisti, hvussu agenda 21 ætlanin kann fremjast og hevur í hesum sambandi játtað Føroya Kommunufelag pening til eina verkaætlan, ið fyribils gongur fram til 31. desember 2005. Skal ætlanin eydnast, er neyðugt, at hvør einstakur kennir seg at eiga lut í verkætlanini. Hetta gerst best við at leggja verkaætlanina so nær at borgarunum sum gjørligt. Ein týðningarmikil fyrirtreyt fyri verkaætlanini er, at kommunurnar taka undir við henni.

Viðarvøkstur og frilendisrøkt

Tørvur er á nýggjari lóg um viðarlundir og frilendisrøkt. Galdandi lóg frá 1952 er ótíðarhóskandi og ikki í samsvari við nýggju stýrisskipanarlógina, av tí at bæði eftirlits- og umsitingarvaldið er latið upp í hendurnar á einari skógfriðingarnevnd. Ætlanin er, at ein nýggj lóg skal dagføra lógargrundarlagið undir almennu fyrisitingini við viðarlundum umframt at dagføra gildisøkið hjá lógini við virkseimið, sum Skógrøkt Landsins røkir viðvíkjandi viðarvøkstri, frilendisrøkt, gransking, kunning o.t.

Landsfólkayvirlitið

Endamálið við landsfólkayvirlitinum er at skráseta ávísar upplýsingar um borgarar, sum eru ella hava verið í landinum. Løgtingslógini frá 1982 er ótíðarhóskandi, m.a. tí at landsfólkayvirlitið kann bara halda seg til og skráseta upplýsingar, ið borgarar lata stovninum. Av tí at tað meira enn so ber á, at fólk boða ikki frá, tá ið tey flyta av landinum, er skipanin ófullfíggað. Skipanin er heldur ikki dagførd tøkniliga, síðan hon varð sett á stovn. Arbeiðið at endurskoða alla skipanina verður sett í verk í heyst.

Kommunuvallógin og løgtingsvallógin

Ætlanin er at dagføra løgtingslógirnar um val til kommunurnar og løgtingið. Í kommunuvallógini er ætlanin at fremja smáar broytingar, soleiðis at tað kann verða skipað fyri vali í kommunum, sum verða samanlagdar. Ætlanin er harafturímóti bæði at dagføra og endurskoða løgtingsvallógina. Broytingarnar í kommunuvallógini verða lagdar fyri løgtingið nú, men arbeiðið at endurskoða og dagføra løgtingsvallógina byrjar ikki fyrr enn móti vári í 2005.

Rættartrygðin

Samgongan er samd um, at rættartrygðin skal styrkjast. Í hesum sambandi er landsstýrið m.a. farið undir eina miðvísa tilgongd at menna lógarsmíð. Ein annar liður at styrkja rættartrygdina er at gera umsitingina meira opna. Eisini verða lógirnar um innlit í fyrisitingina og fyrisitingarlógin endurskoðaðar.

Tinglýsingin

Málsøkið tinglýsing er føroyskt, men verður, sambært avtalu við ríkismyndugleikarnar, umsitid av Føroya Rætti, ið somuleiðis fær inntøkurnar av tinglýsingini. Tinglýsingarskráin er partur av donsku tinglýsingarskránni og er í Danmark. Samgongan er samd um, at tinglýsingarskráin skal takast heim úr Danmark, og at málið skal verða loyst, soleiðis at skipanin verður í samsvari við ásetingarnar í løgtingslógini um tinglýsing. Ætlanin er at byrja hetta arbeiðið í heyst, og væntandi verður tað búgvið at seta í verk í 2006.

PARTUR III

Løglisti

Løgmansskrivstovan

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Ríkislógartilmæli um at seta lógina um altjóða revsirættardómstólin fyri krígsbrotsverk í gildi í Føroyum**
Endamálið við hesum ríkislógartilmæli er, at danska lógin, ið fremur altjóðasáttmálan um revsirættardómstólin fyri krígsbrotsverk, fær gildi í Føroyum.
- **Uppskot til lóg um altjóða sáttmálagarð Føroya o.a.**
Endamálið við hesi lóg er, at føroyskir myndugleikar fáa rúmari heimildir enn nú at samskipta og gera sáttmálar við onnur lond. Meginreglan er, at hesar heimildir verða á økjum, ið eru yvirtikin sum føroysk sermál.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um grundlógarnevnd**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at útseta freistina fyri at lata landsstýrinum álit og uppskot til lóg um stjórnarskipan.
- **Uppskot til lóg um yvirtøku Føroya viðvíkjandi málum og málsøkjum**
Endamálið við hesi lóg er fáa til vega nýtt lógargrundarlag fyri yvirtøkum, soleiðis at øll málsøki, ið føroyskir og danskir myndugleikar eru samdir um viðvíkja ikki sjálvum ríkisfullveldinum, kunnu koma undir føroyskt ræði.
- **Uppskot til lögtingslóg um menningarhjálp**
Endamálið við hesi lóg er at áseta reglur um veiting av menningarhjálp
- **Frágreiðing til aðalorðaskiftis um uttanríkismál**

Fíggjarmálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um at áseta skatt**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at broyta ásetingarlógina soleiðis, at skattaskipanin verður broytt og fremur vøkstur í arbeiði og búskapi.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um at skatta kapitalvinning (Kapitalvinningsskattalógin)**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at endurskoða og dagføra lógina.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um meirvirðisgjald og lögtingslóg um framleiðslu og innflutning**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at gera avgjaldslógirnar einfaldari og meira tíðarhóskandi. Landsstýrið fer í heyst at gera av hvørjar broytingarnar í meirvirðisgjaldslógini og hinum avgjaldslógunum verða.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

- **Uppskot til lögtingslóg um tonsaskatt**
Endamálið við hesi lóg er at loyva reiðaravirkjum, ið reka fólkaflutning ella góðsflutning, at gera skattskyldugu inntøkuna upp eftir tonsatali.
- **Uppskot til lögtingslóg um skuldarumskipan**
Endamálið við hesi lóg er at umskipa ella eftirgeva ávísa skuld, ið líkamligir persónar hava til landskassan.
- **Uppskot til lögtingslóg at krevja inn almenna skuld**
Endamálið við hesi lóg er at dagføra innkrevjingina hjá Toll- og Skattstovu Føroya í sambandi við útpanting, so at ásetingarnar verða tengdar at rettargangslógini og framferðarháttinum hjá Fútarættinum.
- **Uppskot til lögtingslóg um eftirløn hjá ávísimum fólkkaskúlalærarum**
Endamálið við hesi lóg er at dagføra eftirlønina hjá ávísimum fólkkaskúlalærarum.
- **Uppskot til lögtingslóg/samtyktar um at einskilja Føroya Banka**
Uppskotið verður lagt fyri lögtingið samsvarandi leiðreglunum fyri einskiljingum, og samsvarandi fer landsstýrismaðurin at geva Fíggingargrunninum loyvi at fara undir at fyrireika stigvíst at selja partabrøv síni í Føroya Banka.
- **Ríkislógartilmæli um at seta lov om finansiel virksomhed í gildi í Føroyum**
Lógaruppskotið/ríkislógartilmælið hevur til endamáls at seta lov om finansiel virksomhed í gildi í Føroyum. Lógin er ein tvørgangandi lóg fyri fíggingarøkið og kemur í staðin fyri ávikavist; *lov om banker og sparekasser*; *lov om fondsmæglerselskaber*; *lov om investeringsforeninger*; og *lov om sparevirksomhed*. Harafturat hevur lógin ásetingar um *udstededere af elektroniske penge*. Umframt at dagføra lógarverkið á økinum, fer lógin at gera lógarverkið einfaldari.
- **Uppskot til lögtingslóg um at skráseta útflutning**
Endamálið við hesi lóg er at skráseta allan útflutning.

Fiskimálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um vinnuligan fiskiskap**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at leggja fyri lögtingið uppskot um fiskidagar fyri fiskiárið 2004/05 umframt at lógin verður gjøgnumgingin tøkniliga.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um stuðul til flutning av fiski**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at endurskoða og dagføra lógina.
- **Uppskot til lögtingslóg um fiskivinnugransking**
Endamálið við hesi lóg er at samskipa allar játtanir til gransking og menning í fiskivinnuni.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um stuðul til telefonútreiðslur hjá langfarasjómonnum**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at endurskoða og dagføra lógina.
- **Uppskot til lögtingslóg um at taka av lögtingslóg um umlegging av lánnum o.a. hjá fjarfiskiflotanum**
Endamálið er at taka av lógina, tí øll lánini í fjarfiskiflotanum eru umløgð.

- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um avtøku av ymsum lögtingslógum (Fiskivinnumál)**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at geva heimild, at lán fellur ikki til gjaldingar, um tryggingarupphæddin verður brúkt at keypa nýtt skip.
- **Uppskot til lögtingslóg um at taka av lögtingslóg um inn- og útflutning av fiski og fiskaúrdráttum**
Endamálið er at taka av lógina, sum verður hildin at vera ótíðarhóskandi. Onnur lóggáva er komin í staðin fyri.

Vinumálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um kapping**
Endamálið við hesi lóg er at dagføra og tillaga galdandi kappingarlóg til altjóða reglur.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at áseta, hvussu arbeiðsloysistryggingin skal skipast til landsfyrisingina og játtanar- og eftirlitsmyndugleikum.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um frítíð við løn**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at áseta, hvussu frítíðargrunnurin skal skipast til landsfyrisingina og játtanar- og eftirlitsmyndugleikum.
- **Uppskot til lögtingslóg um at gera tunnil millum Øravík og Hov**
Á lögtingsfíggarlógini fyri 2004 eru settar av 5 mió kr. at gera tunnil millum Øravík og Hov. Verklagslóg verður lögð fyri lögtingið, so avtalur kunnu gerast, ið binda um fleiri fíggarár.
- **Uppskot til lögtingslóg/ríkislógartilmæli um ársroknskap**
Lógaruppskotið/ríkislógartilmælið hevur til endamáls at dagføra og tillaga galdandi lóg til altjóða reglur.
- **Uppskot til lögtingslóg/ríkislógartilmæli um partafeløg**
Lógaruppskotið/ríkislógartilmælið hevur til endamáls at dagføra og tillaga galdandi lóg til altjóða reglur.

Mentamálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um fólkkúlan**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at tillaga lógina, m.a. at gera broytingar viðvíkjandi skúlastýrisvalunum.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um stuðul til musikkskúlar**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at tillaga lógina, so hon er betri í samsvari við galdandi musikkskúlaskipan.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2004

- **Uppskot til lögtingslóg um sernámsfrøði**
Endamálið við hesi lóg er at skipa sernámsfrøðiliga virkseimið samsvarandi orðaskiftinum, sum var í lögtinginum um sernámsfrøði.
- **Uppskot til lögtingslóg um Bókamiðsølu**
Endamálið við hesi lóg er at leggja virkseimið hjá Bókamiðsøluni í eitt alment partafelag.
- **Uppskot til lögtingslóg um skúlabókaútgávu**
Endamálið við hesi lóg er at dagføra hana, so at skúlabókaútgáva verður í samsvari við ábyrgd landsstýrismansins á økinum.
- **Uppskot til lögtingslóg um stuttar framhaldsútbúgvingar á yrkissskúlum**
Endamálið við hesi lóg er at nækta førleikatørvin á ymsum økjum í vinnuni og at seta nýggjar útbúgvingar á stovn, tá ið áhugin er nóg stórur fyri teimum. Lógin fevnir um yrkisrættaðar framhaldsútbúgvingar, sum tó eisini í ávísu førum skulu geva atgongd til hægri lestur.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um studentaskúlar o.a.**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at gera ávísar smáar dagføringar í galdandi lóg, t.d. at hava samsvar millum upptøkukrøvini, ið eru ásett í lóg og kunngerð. Eisini verður heimildin at seta lærarar í fast starv flutt til rektaran á einstaka studentaskúlanum.
- **Broyting í lögtingslóg um skeið til hægri fyrireikingarpróvtøku o.a.**
Endamálið við hesi lóg er at gera smáar dagføringar og at flyta heimildina at seta lærarar í fast starv til rektaran á einstaka HF-skeiðnum.
- **Uppskot til verklagslóg um at byggja Fiskivinnuskúla í Vestmanna**
Hølistrupulleikar fiskivinnuskúlans kunnu best verða loystir við nýbygging, og er avgerð tí tikin um at byggja nýggjan skúla til endamálið. Bygningurin er atlaður til umleið 100 næmingar og hevur vanlig undirvísingar- og arbeiðshøli, starvsstovu, fyrilestrarstovu, serhøli og høli til skeiðsvirksemi.
- **Uppskot til lögtingslóg um at friða fornminni í havinum**
Endamálið við hesi lóg er at fáa til vega heimildir at lúka krøvini í havrættarsáttmálanum hjá ST frá 1982, so at fornlutir, sum eru í havinum kring Føroyar, verða varðveittir. Sambært uppskotinum verða fornminni út á 24 fjórðingar úr grundlinjunum friðað.
- **Uppskot til lögtingslóg um stuðul til list og mentanarligt virksemi**
Endamálið við hesi lóg er at skipa stuðul til list og mentanarligt virksemi við lóg.
- **Uppskot lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um bygdasøvn**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at skilmarka stuðulin til bygdasøvn betur.
- **Frágreiðing til aðalorðaskiftis um stuðulsveitingar á mentanarøkinum**

Almanna- og heilsumálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til løgtingslóg um doping**
Endamálið við hesi lóg er at stuðla føroyskum ítróttafeløgum í arbeiði sínum ímóti doping. Hetta verður gjørt við at bannað við lóg at gera, at flyta inn og flyta út, at keypa og selja og at útflyggja ávís sløg av doping.
- **Uppskot til løgtingslóg um tiltøk at minka tubbaksnýtluna (tubbakslógin)**
Endamálið við hesi lóg er at bøta um fólkaheilsu føroyinga. Uppskotið er í samsvari við tilráðingarnar hjá alheims heilsustovninum WHO um tiltøk at minka tubbaksnýtluna. Endamálið við lógaruppskotinum er at tálma tubbaksnýtluna, og soleiðis minka skaðan av tubbaksnýtlu, og at tryggja øllum rættin til eitt roykleyst umhvørvi.
- **Uppskot til løgtingslóg um sjúkrahúsverkið**
Endamálið við hesi lóg er at fáa lógina smidligari og nútíðarhóskandi við atliti at teimum royndum, sum viðkomandi partar hava havt, síðan henda lóg kom í gildi.
- **Uppskot til løgtingslóg um barnavernd (barnaverndarlógin)**
Endamálið við hesi lóg er at verja tey børn í Føroyum, ið liva undir viðurskiftum, sum kunnu skaða heilsu og menning teirra. Hesi børn hava rætt til at fáa hjálp í rættari tíð, soleiðis at tey kunnu fáa ein tryggan uppvøxtur. Lógin skal loysa av galdandi barnaforsorgarlóg.
- **Uppskot til løgtingslóg um at granska í mannailegum**
Endamálið við hesi lóg er at skapa fyrirtreytir fyri og stímbra gransking í mannailegum í Føroyum. Eitt ílegusavn og ein dátugrunnur við vevnaðarskrá, diagnosuskrá og ættarbandskrá, verða sett á stovn. Eisini hevur lógaruppskotið ásetingar um persónsverju og eftirlit.
- **Uppskot til løgtingslóg um at tryggja fyri avleiðingunum av arbeiðsskaða (Arbeiðsskaðatryggingarlógin)**
Endamálið við hesi lóg er at tryggja arbeiðstakarar, ið eru fyri skaðatilburðum, sum avmarka evnini at arbeiða. Uppskotið hevur verið til hoyringar, og Almanna- og heilsumálaráðið viðger nú hoyringarsvarini, áðrenn uppskotið aftur verður lagt fyri løgtingið.
- **Uppskot til løgtingslóg um fyribyrkjandi heilsuskipanir fyri børn og ung**
Endamálið við hesi lóg er at tryggja børnum og ungum í Føroyum ein heilsugóðan uppvøxtur og vaksnamannalív. Børn og ung skulu hava tilboð um heilsukanningar og heilsuvegleiðingar.
- **Uppskot til løgtingslóg um at broyta “anordning om sygeplejersker”**
Neyðugt er við hesi broytingarlóg at kunna veita løggilding eftir tí føroysku próvtøkuni í sjúkrarøktarfrøði. Broytingin verður lögð fyri løgtingið í august.
- **Uppskot til løgtingslóg um sjúkrakassaskipan**
Endamálið við hesi lóg er at gera sjúkrakassaskipanina meira tíðarhóskandi, so skipanin verður betri og kann veita ta bestu sjúkratryggingina. Sjúkrakassarnir verða eftir ætlan lagdir saman í ein meginsjúkrakassa við tí endamáli at veita borgarunum betri tænastru.

- **Uppskot lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um útreiðslur sjúkrakassanna til heilivág og afturbering landskassans**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at broyta skipanina, so at tey, sum eru ringast fyri fíggjarliga, og sum heilivágur er alneyðugur hjá, rinda minst, samtíðis sum útreiðslurnar til heilivág minka.
- **Uppskot til ríkislógartilmæli at broyta “lov nr. 316 af 17 maj 1995 om sundhedsvæsenet på Færøerne” (rammulógin)**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at víðka heimildirnar í rammulógini á psykiatriøkinum, so at nýggj psykiatrilóg kann setast í gildi. Samráðingar eru við danskar myndugleikar hesum viðvíkjandi.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um almannapensjónir o.a.**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at gera fleiri dagfóringar í lógini, m.a. at broyta afturgjaldsreglurnar til persónliga viðbót, og reglurnar um inntøkugrundarlag, so at tær verða greiðari.
- **Uppskot til lögtingslóg um umsorganararbeiði fyri pensjónistar**
Endamálið við hesi lóg er at heimila umsorganararbeiði fyri pensjónistar í serligari stuðulslóg. Sum er, er hetta umsorganararbeiði heimilað í almannapensjónslógini.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um kærunevnd í almannamálum**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at flyta partar av kærumsitingini frá Almanna- og heilsumálaráðnum til kærunevndina í almannamálum. Arbeidsøkið hjá kærunevndini verður sostatt víðkað.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um studningslán til ellis- og røktarheim**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at leingja ásetta áramálið fyri, hvussu leingi landsstýrismaðurin hevur heimild at veita kommununum studningslán til ellis- og røktarheim.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta “lov om offentlig forsorg”**
Arbeitt verður við at gera nýggja forsorgarlóg. Ætlanin er at broyta §17 í forsorgarlógini, sum fevnir um stuðul til familjur við brekaðum børnum, og §18, sum fevnir um endurbúgving, hjálptól og heilivág.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um dagstovnar og dagrøkt**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at fáa dagstovnalógina smidligari og meira nútíðarhóskandi, serliga við atlit at teimum royndum kommunur og dagstovnar og dagrøktir hava havt, síðani lógin kom í gildi.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um kommunulæknaskipan**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at gera ávísar tøkniligar dagfóringar viðvíkjandi ráðnum fyri kommunulæknaskipanina. Eisini skal heimildin at skipa føroysku læknadømini broytast.
- **Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um dagpening vegna sjúku o.a.**
Endamálið við hesi broytingarlóg er millum annað at gera útrokningargrundarlagið fyri sjálvstøðugt vinnurekandi greiðari.
- **Uppskot til samtyktar at seta nevnd at arbeiða við javnstøðu**
Endamálið við hesum uppskoti er at seta nevnd at arbeiða fyri, at fleiri konufólk koma á ting og í kommunustýrini kring landið.

Innlendismálaráðið

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til løgtingslóg um at verja havumhvørvið**
Endamálið við hesi lóg er at fyrirbyggja og tryggja eina tilbúgvnging fyri ikki at dálka havið. Lógin fremur altjóða reglur á havumhvørvisøkinum og ásetur ábyrgdarbýtið millum land og kommunur á havumhvørvisøkinum.
- **Uppskot til løgtingslóg um viðarlundir og frilendisrøkt**
Endamálið við hesi lóg er at dagføra lógargrundarlagið undir almennu fyrisingini við viðarlundum og dagførir gildisøkið um viðarvøkstur, frilendisrøkt og gransking.
- **Uppskot til løgtingslóg um at broyta løgtingslóg um val til allar kommunur**
Endamálið við hesi broytingarlóg er at gera ásetingar fyri kommunuval í kommunum, sum verða samanlagdar.
- **Uppskot til løgtingslóg um vápn**
Endamálið við hesi lóg er, at undir lógina skulu koma fleiri vápn, enn tað eru sambært galdandi lóg. Øll vápn skulu harumframt skrásetast, og ólógligu vápnini, sum eru í landinum, skulu savnast inn.
- **Uppskot til løgtingslóg um at broyta løgtingslóg um fólkanøvn**
Endamálið við hesi lóg er at linka reglurnar at kalla upp í ættini.
- **Uppskot til løgtingslóg um fjølmiðlaábyrgd**
Endamálið við hesi lóg er at áseta nær og hvør, ið hevur ábyrgd av fjølmiðlavirksemi.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um val til Føroya Løgting**
Endamálið við hesi lóg er at endurskoða løgtingsvallógina og at fremja tekniskar broytingar
- **Frágreiðing til aðalorðaskiftis um norðurlandamál**